

Η ΚΑΣΤΑΛΙΑ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ.

(Συνέχεια ἑξα φυλ. Ε΄.)

Ἡ πρώτη συλλογή βιβλίων ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀξία λόγου ἐγένετο τὸ 160 Π. Χ. ὑπὸ Παύλου Αἰμιλίου, μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Περσέως (α) —

(α) Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος ἤρχισαν εἰς Ῥωμαίους τὰ ἀγαθὰ τὰ γράμματα, διότι, ἔταν ἐκυρίευσαν τὴν Καρχηδόνα (146. Π. Χ.), ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων βιβλίων, ἅτινα αὐτοῦ εἶχον εὔρει δὲν ἔλαβον εἰ μὴ 25 μόνον τόμους τοῦ Μάγωνα περὶ Γεωργίας, οὓς μετέφρασαν ὄστερον εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν· τὰ λοιπὰ εἶχον δωρήσει τοῖς ξένοις.

Δευτέρα βιβλιοθήκη συνέστη παρὰ Σύλλα. Οὗτος ὅτε εἰσέβαλεν εἰς Ἀθήνας (87. Π. Χ.) ἔλαβε τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην Ἀπελλικῶνος τοῦ Τηίου, (β) ἣν διέταξε νὰ μεταφέρωσιν εἰς Ῥώμην.

(β) Οὗτος εἶχεν ἐκδώσει τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου, ἅτινα πρὸ πολλοῦ εἶχον λησμονηθῆ, καὶ εἶχε συστήσει εἰς Ἀθήνας πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. (Πλούταρχ. βίος Σύλλα).

Μεταξύ τῶν θησαυρῶν, οὓς ὁ Λούκουλος (α) εἶχε λάβει ἐκ τῶν κατὰ τῆς Ἀσίας πολέμων αὐτοῦ, καὶ δι' ὧν εἶχε κοσμήσει τὴν οἰκίαν του εἰς Τούσκουλον, ὑπῆρχε πλουσιωτάτη συλλογὴ βιβλίων, ὧν τὸν ἀριθμὸν ἠΰθεσεν αὐτὸς μετὰ ταῦτα εἶτι μάλλον· εἰς δὲ τοὺς πεπαιδευμένους καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἕλληνας εἶχε τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν βιβλιοθήκην του ἐλευθέραν.

Μετὰ τινα ἔτη ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ἐπεφόρτισε τὸν Βάρρωνα (β) νὰ φροντίσῃ περὶ δημοσίας βιβλιοθήκης, συνισταμένης ἐξ ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν βιβλίων· ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ἂν ἔλαβε χώραν ἡ σύστασις τῆς βιβλιοθήκης ταύτης.

Ἡ πρώτη δημοσία βιβλιοθήκη, περὶ ἧς ἀναφέρει ἡ ἱστορία συνέστη εἰς Ῥώμην παρὰ Ἀζίνιου Πολλίωνος, (γ) ὅστις εἶχε λάβει

(α) Δικίνγιος Λούκουλος, περίφημος διὰ τὴν πολυτελείαν καὶ λαυμαργίαν του, ἦτις κατήντησε παροικιωδῆς, ὡς καὶ διὰ τὰ στρατηγικὰ αὐτοῦ κατορθώματα. Ἐγεννήθη τὸ 115 Π. Χ. ἤτο ταμίας εἰς Ἀσίαν, ὑπερον πρᾶκτωρ εἰς Ἀφρικὴν διὰ τῆς προστασίας τοῦ Σύλλα. Νικητὴς τοῦ Ἀμίλκαρ εἰς δύο ναυμαχίας. Τὸ 74 διωρίσθη ὑπατος· ἐπολέμησε κατὰ τοῦ Μιθριδάτου· εἶτα ἐνίκησεν εἰς μίαν μάχην τὸν βασιλεῖα τῆς Ἀρμενίας Τιγράνην καὶ ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀρμενίας Τιγράνοκερτα καὶ τὴν Νισίβην ἢ ἄλλως Ἀντιόχειαν. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ αὐστηρότης τὸν ἔκαμειν ἐπὶ τινα καιρὸν μισητὸν εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' ὑπερον ἐπανακάμφας εἰς Ῥώμην ἀπῆλαυσε τὰς τοῦ θριαμβίου του τιμὰς. Ἀπέθανε τὸ 49 Π. Χ. Οὗτος ἠγάπα μεγάλως τὰ γράμματα· πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς Ῥώμην τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν.

(β) Terentius Varro, εἰς τῶν μάλλον πεπαιδευμένων Ῥωμαίων. Ἐγεννήθη τὸ 116 Π. Χ. ἐποῦδα-σεν εἰς Ἀθήνας· ἐπανακάμφας εἰς Ῥώμην ἐτιμήθη πάντοτε διὰ μεγάλων θέσεων. Οὗτος συνέγραψε πλεόντων 500 βιβλία, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγιστα μόνον σώζονται.

(γ) Ῥήτωρ Ῥωμαῖος· ὑπῆρξεν ὑπατος τὸ 39 Π. Χ. ἐκυρίευσεν τὴν Σαλόνην ἀπὸ τοῦς Δαλματίας. Τελευταίον παρητήθη ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ σταδίου καὶ ἐδόθη εἰς τὰ γράμματα. Οὗτος συνέστησε πρῶτος δημοσίαν βιβλιοθήκην εἰς Ῥώμην. Ἀπέθανε τὸ 3 Π. Χ. εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν. Συνέγραψεν ὁμιλίας, ἐπιστολάς, τραγηδίας, ἔν βιβλίον κατὰ τοῦ Σαλλουστίου καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐμφυλίων πολέμων εἰς Ῥώμην εἰς 27 βιβλία. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του σώζονται μόνον τρεῖς ἐπιστολαὶ πρὸς Κικέρωνα. Οὗτος ἦν ὁ προστάτης καὶ φίλος τοῦ Βιργιλίου καὶ τοῦ Ορατίου, οἵτινες ἀπαθανάτισαν τὸ ὄνομα του, ὁ μὲν ἀπευθύνων πρὸς αὐτὸν τὸ τέταρτον αὐτοῦ βουκολικὸν ποίημα, ὁ δὲ τὴν πρώτην ᾠδὴν τοῦ β' βιβλίου του.

πολλὰ βιβλία παρὰ τῶν Δαλματῶν. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη, ὡς λέγει ὁ Ὀβίδιος, εὐρίσκειτο ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἐλευθερίας. Μετὰ τὴν τελείαν τῶν Δαλματῶν ἦτταν, ὁ Αὐγουστος κατεσκευάσατο μὲ τὰ λάφυρα αὐτῶν κτίριόν τι περιστοιχισμένον ὑπὸ στοῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ὀκταβία συνέστησε μίαν βιβλιοθήκην εἰς μνήμην τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Μαρκέλλου. (α) Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ὠνομάσθη Ὀκταβιανή, τὰ δὲ βιβλία τὰ συνιστάμενα αὕτην ἦσαν ἑλληνικὰ καὶ λατινικά.

Ἰπῆρχε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ ἡ βιβλιοθήκη Παλατίνη, ἣν συνέστησεν ὁ Αὐγουστος ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ, πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Κατὰ τὸν Ἰουστον Αἰψιον, φιλόσοφον Ὀλλανδὸν γεννηθέντα τὸ 1547, ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἦν διηρημένη εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ ἓν ἦσαν τὰ ἑλληνικὰ βιβλία καὶ εἰς τὸ ἕτερον τὰ λατινικά· ἐκάστη δὲ διαίρεσις εἶχε καὶ ἴδιον φύλακα.

Ὁ Τιβέριος, ὅστις μ' ἔλα αὐτοῦ τὰ ἐλαττώματα ἠγάπα τὰ γράμματα, ἔδρυσεν μίαν βιβλιοθήκην ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων.— Ὁ Τραϊανὸς περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς πρώτης Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος συνέστησεν ἑτέραν ἐπὶ τῆς Ἀγορᾶς (Forum), ἣν μετὰ ταῦτα εἶχον μεταφέρει εἰς τὰ Θερμά (Thermae) τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ ὠνομάσει βιβλιοθήκην Οὐλπιανὴν.— Ὁ Ἀγέλλιος, Aulus-Gellius, (β)

(α) Κλαύδιος Μάρκελλος υἱὸς τῆς Ὀκταβίας ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς συζύγου Κλαυδίου Μαρκέλλου Αἰζερνίου (ὑπάτου τὸ 22 Π. Χ.) (δευτέρου συζύγου αὐτῆς ἦν ὁ Ἀντωνίος), ὁ θεῖος αὐτοῦ Αὐγουστος ὠνόμασεν αὐτὸν κληρονόμον του καὶ τῷ ἔδωκε διὰ σύζυγον τὴν θυγατέρα του Ἰουλίαν. Ἀπέθανε τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας του (23 Η. Χ.). Εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ὀκταβίαν ὁ θάνατός του ἐπροξένησε μεγάλην λύπην, ἦτις καὶ ἐγένετο αἰτία τοῦ θανάτου αὐτῆς (4 Π. Χ.). Ὁ Βιργίλιος, ὃν ἐπροστάτευεν ἡ Ὀκταβία, εἰς τὸ ἕκτον βιβλίον τῆς Αἰνεϊάδος αὐτοῦ ἐθρήνησε διὰ λαμπρῶν στίχων τὸν ἄωρον θάνατον τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ ἐποίησε πομπῶδη δι' αὐτὸν πανηγυρικόν. Λέγουσιν ὅτι ἡ Ὀκταβία εὐλειποθύμησε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ μέρους αὐτοῦ καὶ ἀντήμειψε τὸν Βιργίλιον διδοῦσα αὐτῷ δι' ἕκαστον στίχον 10,000 στατήρας (2,000 φράγκων).

(β) Aulus-Gellius ἢ κατ' ἄλλους Agellius, περίφημος

ἀναφέρει περὶ βιβλιοθήκης τινὸς εὐρισκομένης εἰς τὸν ναὸν τῆς Εἰρήνης, ἧς τὴν σύστασιν ὁ Ἰούστος Αἰψιος ἀποδίδει εἰς τὸν Βεσπασιανόν.

Κατὰ τὸν Πούβλιον Βίκτωρα, εἰς τὴν Ῥώμην τὸν 4^{ον} αἰῶνα Μ. Χ. ὑπῆρχον 29 βιβλιοθήκαι, ὧν αἱ πλουσιώτεραι ἦσαν αἱ βιβλιοθήκαι Παλατίνη καὶ Οὐλπιανὴ.

Εἰς Τίβυρον (α) ὑπῆρχε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πλουσία βιβλιοθήκη.

Πλίνιος ὁ νεώτερος (β) ἔδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Κόμην πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην, διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῆς ὁποίας ἡ διατήρησις εἶχεν ἐξωδεδῆσι 100,000 στατήρας (25,000 φράγκα).

Κατὰ τὸν Ἀγέλλιον, ἐπετρέπετο τοῖς πεπαιδευμένοις τὸ λαμβάνειν χάριν ἀναγνώσεως βιβλία ἐκ τῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν. Ἰδοὺ τί λέγει: « Κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ θεοῦς ἡμέρας εἶχον ζητήσαι καταφύγιον εἰς τὴν οἰκίαν πλουσίου τινὸς φίλου μου εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ Τιβύρου. Ἐκεῖ εἴμεθα συνηθροισμένοι πολλοὶ φίλοι τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡλικίας καὶ ἑνασχο-λούμενοι ὅλοι εἰς τὴν ῥητορικὴν ἢ τὴν φιλοσοφίαν. Μεταξὺ ἡμῶν εὐρίσκειτο καὶ τις περιπατητικὸς, ἐξαιρετὸς ἄνθρωπος, λίαν πεπαιδευμένος καὶ ἀγαπῶν πολὺ νὰ ἀναγινώσκῃ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐπίναμεν ὕδωρ χιόνος εἰς μεγίστην ποσότητα· μᾶς εἶπεν ὅτι πράττομεν κακῶς πίνοντες τὸ ὕδωρ τῆς χιόνος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπιβλαβὲς κατὰ τὴν

» γνώμην τῶν ἐνδοξοτέρων ἰατρῶν καὶ
» ἰδίως τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις ἐγίνωσκε
» τὰ πάντα. Ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἐπαύομεν
» πίνοντες, τρέχει πάραυτα εἰς τὴν βι-
» βλιοθήκην τοῦ Τιβύρου, εὐρισκομένην
» κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰς τὸν ναὸν τοῦ
» Ἡρακλέους καὶ μετ' οὐ πολὺ μᾶς φέροι
» ἓν βιβλίον τοῦ Ἀριστοτέλους, εἰς τὸ ὁ-
» ποῖον τῶνόντι ἀνεγνώσαμεν ὅτι τὸ ὕδωρ
» τῆς χιόνος εἶναι λίαν ἐπιβλαβές. »

Μιμηθέντες τὸ παράδειγμα τοῦ Λουκούλλου, πολλοὶ πλούσιοι συνέστησαν βιβλιοθήκας ἰδιαίτερας εἰς τὰς οἰκίας των· τινὲς μάλιστα αὐτῶν ἦσαν ἀμαθεῖς. Ἡ βιβλιομανία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αυτοκρατόρων εἶχε φθάσει ἐν Ῥώμῃ εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν· τοῦτο ἠνάγκαζε τὸν φιλόσοφον Σενέκαν νὰ γράψῃ κατὰ τῶν βιβλιομα-νῶν τοῦ αἰῶνός του τὰ ἐξῆς:

« Εἰς τί μὲ ἀναγκαιοῦσι, λέγει, τὰ ἀ-
» ναριθμητὰ ταῦτα βιβλία, ὧν τὰς ἐπιγρα-
» φὰς μόνον δὲν ἔχει τὸν καιρὸν ν' ἀνα-
» γνώσῃ τις καὶ ἂν ἀφιερῶσθαι ὅλην αὐτοῦ
» τὴν ζωὴν; Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν βιβλίων
» ἐπιβαρύνει τὸ πνεῦμα χωρὶς νὰ τὸ ὠφε-
» λήσῃ. Προτιμότερον εἶναι νὰ περιορισθῇ
» τις εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὀλίγων συγγραφέων
» καὶ νὰ μὴ ζαλίξῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ μὲ χι-
» λίους. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπυρπολή-
» θησαν 400 χιλιάδες βιβλία, περιφθον
» μνημεῖον τῆς πολυτελείας τῶν βασιλέων.
» Ἀδιαφορῶ ἂν ἄλλοι ἐπαινοῦσι τοῦτο με-
» τὰ τοῦ Τίτου Λιβίου, ὅστις λέγει ὅτι ἡ
» σύστασις τῶν βιβλιοθηκῶν εἶναι ἔργον κα-
» λόν. Δι' ἐμὲ δὲν βλέπω ἄλλο, εἰμὴ πο-
» λυτέλειαν ἐπιστημονικὴν· τί λέγω ἐπι-
» στημονικὴν; δὲν συνέλεξαν οἱ βασιλεῖς
» τὰ βιβλία ταῦτα χάριν τῶν ἐπιστημῶν,
» ἀλλὰ χάριν ἐπιδείξεως. Διὰ τοῦτο κατὰ
» μίμησιν, πολλοὶ, οἵτινες, καὶ αὕτη ἡ λέ-
» ξις φιλοσοφία, ἀγνοοῦσι τί σημαίνει, συλ-
» λῶσιν βιβλία, οὐχὶ ἵνα τοῖς χρησιμεύ-
» σωσι ταῦτα εἰς τὸ νὰ σπουδάσωσιν,
» ἀλλ' ἵνα κοσμήσωσι τὰ ἐστιατόρια αὐ-
» τῶν. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἀγοράζῃ

γραμματικὸς Λατίνος, ἔζη ἐν Ῥώμῃ τὸ 130 Μ. Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ καὶ τῶν διδόχων αὐτοῦ. Ἐγραψεν 20 βιβλία, ἅτινα ὠνόμασεν Ἀ τ τ ι κ ἄ ς ν ὄ χ τ α ς, διότι τὰ εἶχε συγγράψῃ εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἐσπέρας τοῦ χειμῶνος· εἰς αὐτὸν εὐρίσκει τις πολλὰ περὶ ἀρχαιότητος καὶ χωρὶς συγγραφέων ἀρχαιοτάτων, ὧν τὰ συγγράμματα ἀπωλείσθησαν. Δυστυχῶς τὸ 8ον βιβλίον δὲν ἐσώθη.

(α) Tibur, τὴν σήμερον Τίβετι, ἀρχαιοτάτη πόλις τοῦ Λατίου πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ῥώμης.

(β) Οὗτος ἦν ἀνεψιὸς τοῦ ἀρχαίου Πλίνιου. Ἐγεννήθη τὸ 61 ἢ 62 Μ. Χ. ἀπέθανε τὸ 115. Ὑπατος τὸ 100, εἶτα ἀνθύπατος εἰς Βυθινίαν καὶ Πόντον. Οὗτος ἦν δίκαιος καὶ ἐπιεικής πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ σώζονται ὁ πανηγυρικὸς του πρὸς τὸν Τραϊανόν καὶ αἱ ἐπιστολαὶ του.

» ὅσα βιβλία εἰσὶν αὐτῷ ἀναγκαῖα καὶ οὐ-
 » χι πολλὰ χάριν ἐπιδείξεως. « Τὸ ἀργύ-
 » ριον μου, λέγεις, εἶναι προτιμότερον νὰ
 » τὸ ἐξοδεύω εἰς βιβλία ἢ εἰς ἀγγεῖα τῆς
 » Κορίνθου καὶ ἄλλα. » Εἰς πάντα ἢ κατὰ
 » χρῆσιν εἶναι ἐλάττωμα. Πῶς εἶναι δυνα-
 » τὸν νὰ συγχωρήσῃς ἕνα ἄνθρωπον, ὅστις
 » κατασκευάζει τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ ἐκ
 » ζύλου κέδρου ἢ ἐξ ἐλεφαντίνου, ὅστις συλ-
 » λέγει βιβλία συγγραφέων ἀγνώστων ἢ
 » περιφρονημένων, χασμάται ἐν τῷ μέσῳ
 » τῶν ἀπειραρίθμων αὐτῶν βιβλίων, καὶ
 » δὲν ἐκτιμᾷ εἰμὴ τὸ δέσιμον καὶ τοὺς τί-
 » τλους αὐτῶν; Οὕτως εἰς τοὺς μᾶλλον
 » ὀκνηροὺς θέλεις εὖρεσι πλείοτερα συγγράμ-
 » ματα ῥητόρων καὶ ἱστορικῶν, καὶ θέσεις
 » πλήρεις βιβλίων μέχρις ὀροφῆς. Καὶ τὴν
 » σήμερον ἀκόμη ἐντὸς τῶν λουτρῶν, ἐντὸς
 » τῶν θερμῶν ὑπάρχουσι βιβλιοθήκαι πλου-
 » σιώταται. Ἦθελον βεβαίως συγχωρήσει
 » τοῦτο, ἂν προήρχετο ἐνεκεν ὑπερβολικοῦ
 » ζήλου πρὸς τὴν παιδείαν, ἀλλὰ τώρα δὲν
 » ἀγοράζουσι τὰς μεγαλοφυΐας ταύτας, δὲν
 » ἀγοράζουσι τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα ἔρ-
 » γα, ὠραῖσμένα μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ
 » συγγραφέων, εἰμὴ ἵνα κοσμήσωσι τοὺς
 » τοίχους τῶν δωματίων των. »

Πολλάκις οἱ ἀμαθεῖς οὗτοι κύριοι τῶν
 πλουσιῶν αὐτῶν συλλογῶν ἐφύλαττον δι'
 αὐτοὺς μόνον τοὺς θησαυροὺς ἐκείνους, ὧν
 οὐδεμίαν χρῆσιν ἠδύναντο ποιῆσαι, καὶ δὲν
 ἐδάνειζον οὐδὲ ἐν βιβλίον εἰς τοὺς ξένους.
 Ὁ Λουκιανὸς λέγει πρὸς ἀπαιδευτὸν καὶ
 πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, « . . . καίτοι οὐ-
 » δὲ ἔχρησας οὐδενὶ βιβλίον πώποτε, ἀλλὰ
 » τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς, τῆς ἐν τῇ φάτῃ κατα-
 » κειμένης, ἢ οὔτε αὐτῇ τῶν κριθῶν ἐσθίει,
 » οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει. »

Μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν τῶν ἐχόντων τὰς
 πλουσιωτέρας βιβλιοθήκας ἦν ὁ Κικέρων
 καὶ ὁ Ἄττικος. (πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι οὗ-
 » τος ἦν μᾶλλον βιβλιοπώλης), ὁ Βαλέριος
 Μαρτίαλος (α), Πλίνιος ὁ νεώτερος, ὁ Σί-

(α) V. Martialis, ποιητῆς Λατίνος, γεννηθεὶς εἰς

λιος ὁ Ἰταλικός, ὁ γραμματικὸς Ἐπαφρόδι-
 » τος, ὅστις, κατὰ τὸν Σουΐδαν, εἶχε συλλέξει
 πλεόν των 30,000 βιβλίων ἐκλεκτῶν. Ὁ
 παδαγωγὸς Γορδίου τοῦ νεωτέρου ἀφῆκεν
 εἰς αὐτὸν ὡς κληροδότημα τὴν βιβλιοθήκην
 του, συνισταμένην, ὡς λέγουσιν, ἐξ 62
 χιλιάδων βιβλίων.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔθετον τὰ βιβλία αὐτῶν εἰς
 θέσεις καρφωμένας ἐπὶ τῶν τοίχων ἢ εἰς
 βιβλιοθήκας, ἃς ἔθετον ἐν τῷ μέσῳ τῶν
 αἰθουσῶν, ὡς πράττουσι καὶ τὴν σήμερον
 ἀκόμη εἰς τινὰ πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς μεγάλας βιβλιοθήκας εἶχον ἀ-
 ριθμοὺς καὶ κατάλογον ἰδικίτερον διὰ τὰ
 βιβλία.

Ἴνα σολίσωσι πλείοτερον τὰς βιβλιοθήκας
 ἔθετον τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν
 ἐνδόξων ἀνδρῶν. « Εἶναι λαμπρὰ, λέγει
 » ὁ ἀρχαῖος Πλίνιος, ἢ νέα αὕτη ἰδέα τοῦ
 » νὰ θέτωσι τὰ ἀγάλματα ἢ τὰς προτομάς
 » ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, ἢ χαλκοῦ κατεσκευ-
 » ασμένας, τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἀ-
 » θάνατος φωνῇ ἀντηχεῖ εἰς ταῦτα τὰ μέ-
 » ρη καὶ ὅταν ἀκόμη τὰ χαρακτηριστικὰ
 » τοῦ προσώπου των δὲν τὰ γνωρίζωμεν, ἢ
 » πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη μας ἀναπληροῖ τὰ
 » χαρακτηριστικὰ, ἅτινα ἢ φαντασία ἡμῶν
 » τοῖς δίδει. Τοῦτο συνέβη εἰς τὸν Ὀμηρον,
 » καὶ βεβαίως, δὲν νομίζω νὰ ὑπάρχη με-
 » γαλητέρα εὐτυχία δι' ἕνα θνητὸν, οὐτινος
 » οἱ ἄνθρωποι ὅλων τῶν αἰώνων ἐπιθυμοῦ-
 » σι νὰ γνωρίζωσι τὰ χαρακτηριστικὰ. Ἡ
 » συνήθεια αὕτη εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην παρὰ
 » τοῦ Α. Πολλίωνος, ὅστις πρῶτος, συστή-
 » σας δημοσίαν βιβλιοθήκην, κατέστησε
 » τὴν εὐφυῆ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τὸ
 » κληροδότημα ὅλων τῶν ἐθνῶν. Δὲν γνω-
 » ρίζω ἂν πρὸ ἡμῶν, οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀλε-

Ἰσπανίαν τὸ 40 Μ. Χ. Εἰς ἡλικίαν 23 ἐτῶν ἦλθεν
 εἰς Ῥώμην ἠγαπᾶτο μεγάλως παρὰ τοῦ Τίτου καὶ
 τοῦ Δομετιανοῦ. ἀφοῦ διέμεινε εἰς Ῥώμην 35 ἔτη,
 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἀπέθανε τὸ 103.
 Ἐγράψε 15 βιβλία, Ἐπιγράμματα. Εἰς τὰς
 ποιήσεις αὐτοῦ φαίνεται πνευματώδεις, ἀλλὰ
 καὶ πολὺ ἐλεύθερος εἰς τὰς ἐκφράσεις του.

» Ξανδρείας καὶ τῆς Περγάμου ἔπραξαν τὸ
 » αὐτό. » (α)

Αἱ πλείστα τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ῥώ-
 μης κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατὰ
 τοὺς χρόνους τῶν Αὐροκρατόρων. Ἡ βι-
 βλιοθήκη ἢ εὐρισκομένη εἰς τὰ ἀνάκτορα
 τοῦ Τιβερίου ἐπυρπολήθη ἐπὶ Νέρωνος, καὶ
 ἢ τοῦ Καπιτωλίου ἐπὶ Κομμόδου.

Αἱ διχόνοιαί αἱ μεταξὺ χριστιανῶν καὶ
 εἰδωλολατρῶν ἐγένοντο αἰτία καταστροφῆς διὰ
 τὰ γράμματα. Καθ' ἕνα χρόνον ὁ ἀπόστολος
 Παῦλος εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἔφεσον (54 Μ.Χ.)
 « πολλοὶ πιστοὶ, λέγει ὁ Fleury, οἵτινες
 » εἶχον σπουδάσει τὰ ἀνωφελῆ περιέργα,
 » ἔκαυσαν τὰ βιβλία αὐτῶν ἐνώπιον ὄλου
 » τοῦ κόσμου. Τὰ βιβλία ταῦτα ἤξιζον
 » πλεόν των 50,000 δραχμῶν. Νομίζω
 » ζοῦσιν, ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα ἦσαν
 » βιβλία μαγείας. » Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι
 ταῦτα ἦσαν φιλοσοφικὰ καὶ θρησκευτικὰ
 τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν βε-
 βαίως ἐπικίνδυνα διὰ τοὺς νέους χριστιανούς.

Περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς ὀ-
 λίγα τινὰ μόνον γνωρίζομεν.

Τὸν δεύτερον Π. Χ. αἰῶνα ἡ βιβλιοθήκη
 τῆς Νινίθης ἦτο πλουσιωτάτη καὶ ὁ Βαλαρ-
 σῆς βασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας ἐξάπεστειλε κατ'
 ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 Ἀρσάκην βασιλεῖα τῶν Πάρθων, τὸν Μαρίθαν
 Κατινᾶ, τὸν ἀρχαιότερον τῆς Ἀρμενίας ἱ-
 στορικόν, ὅστις λαβὼν τὴν ἄδειαν νὰ ἐξε-
 τάσῃ τὰ ἀρχεῖα τῆς Νινίθης, εὖρε χειρό-
 γραφα, ἀφαιρεθέντα ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν
 τῆς Ἀρμενίας παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου,
 ὅταν οὗτος τὴν κατέκτησεν. « Ὁ Μα-
 » ρίθας, λέγει ὁ Μωῦσῆς Κόρεν, εὖρε με-
 » ταξὺ τῶν πολλῶν βιβλίων, βιβλίον τι ἐλ-
 » ληνιστὶ γεγραμμένον καὶ φέρον τὴν ἀκό-
 » λουθον ἐπιγραφὴν. « Τὸ βιβλίον αὐτὸ
 » μετεφράσθη ἐκ τῆς Χαλδαϊκῆς εἰς τὴν
 » Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ διαταγὴν Ἀλε-
 » ξάνδρου τοῦ μεγάλου. Περιέχει τὴν ἱστο-
 » ρίαν τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀπὸ τοῦ Ζε-

(α) Πλίνιος, Β.βλ. 35. κεφ. β'. Περὶ εἰκόνων.

» ρουάνου, Τιτάνα καὶ Ἀπελόστου· τὰ δὲ
 » ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν καὶ τῶν
 » ἀπογόνων των, εἰσι γεγραμμένα κατὰ
 » τάξιν εἰς μακρὰν σειρὰν χρόνων. »

Μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τῆς δυναστείας τῆς Ῥώ-
 μης, τὰ εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Νισίδεως καὶ τῆς
 Σινώπης τοῦ Πόντου εὐρισκόμενα βιβλία με-
 τεφέρθησαν εἰς Ἔδεσσαν· τὴν δὲ βιβλιοθή-
 κην τῆς πόλεως ταύτης ἐχώρισαν οἱ Ῥωμαῖοι
 εἰς δύο μέρη, τὸ μὲν διὰ τὰ συγγράμματα
 τὰ εἰς τὴν Συριακὴν γλῶσσαν γεγραμμένα,
 τὸ δὲ διὰ τὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.

Τὸν τρίτον αἰῶνα Μ. Χ. συνέστη μία
 βιβλιοθήκη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσα-
 λῆμ, καὶ ἔκτοτε οὐδεμίαν Ἐκκλησίαν ἐκτίζε-
 το χωρὶς νὰ ἔχη βιβλιοθήκην.

Αἱ πλείστα αὐτῶν τῶν βιβλιοθηκῶν κα-
 τεστράφησαν, καθότι ὅταν συνέβαινε κατα-
 διώξεις τις κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἢ πρώτη
 φροντίς τῶν ἐθνικῶν ἦτο νὰ καιώσι τὰς ἐκ-
 κλησίας καὶ τὰ χριστιανικὰ βιβλία.

Τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὅτε ἡ ἔδρα τῆς αὐ-
 τοκρατορίας μετεφέρθη εἰς Κωνσταντινούπο-
 λιν, αἱ βιβλιοθήκαι τῆς πόλεως ταύτης ἐ-
 πλουτίσθησαν ἐκ τῶν λαφύρων τῶν ἄλλων
 πόλεων. Εἰς τὸν κώδικα τοῦ Θεοδοσίου λέ-
 γεται ὅτι ὑπῆρχον ἐπτὰ ἀντιγραφεῖς εἰς
 τὴν αὐτακρατορικὴν βιβλιοθήκην, ἐπιφορ-
 τισμένοι, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ βιβλιοφύ-
 λακος, νὰ ἀντιγράψωσι χειρόγραφα.

Ὁ πάπας Ἰλάριος τὸν πέμπτον αἰῶνα
 συνέστησεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἀγίου Ἰωάν-
 νου τοῦ Λατρᾶν δύο βιβλιοθήκας, ὧν ἡ
 μία ἦν προσδιωρισμένη διὰ τὰ ἀρχεῖα.

Αἱ βιβλιοθήκαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 δὲν διετηρήθησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐνεκα
 τῶν συνεχῶν πυρκαϊῶν. Τὸ 476 ἐπὶ Βασι-
 λίσκου πυρκαϊὰ συμβῆσα εἰς τὴν ἀγορὰν
 ἐξετάθη τὸ σπουδαιότερον, ὥστε ἔκαυσε πολλὰς
 στοὰς καὶ μέγαν ἀριθμὸν δημοσίων κτι-
 ρίων. Εἰς μίαν ἐκ τῶν στοῶν αὐτῶν εὐρί-
 σκετο καὶ ἡ βιβλιοθήκη ἢ συσθηθεῖσα παρὰ
 Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου, καὶ εἰς ἣν ὑπῆρχον
 ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδες βιβλίων.

(ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

(Συνέχεια. Ὁρα φυλάδ. Ε')

Ἡ Συνείδησις.

Ἰδοῦ, Κύριοι, ὁ ἄνθρωπος. Συναισθημα ἔνστικτον, Λόγοι ὀρθοί, Βούλησις ἐλευθέρα, ταῦτα εἰσὶ τὰ τρία τοῦ ἀνθρώπου γνωρίσματα. Τρεῖς δυνάμεις αὐτενεργοί, δι' ὧν παράγεται καὶ τελεσιουργεῖται πᾶν ὅ,τι φέρει ἐντετυπωμένην τὴν σφραγίδα τῆς ἀνθρωπίνης ἀρχιτεκτονικῆς, εἴτε ἠθικῆς, εἴτε ὑλικῆς. Ἀλλὰ τίς ὁ δεσμός ὁ συνέχων καὶ συγκρατῶν αὐτὰς ἀδιασπᾶτως; Ἡ συνείδησις. Αὕτη ἐστὶν ἡ πνευματικὴ ἐκείνη τοῦ ἀνθρώπου ὄρασις, δι' ἧς ὄρα αὐτὸς ἑαυτόν. Ὡς ἄλλος ὀφθαλμὸς ταχυπέτης καὶ συνεπόπτης, ἐνοπτρίζεται ἀμέσως καὶ συγχρόνως τὴν Φύσιν, τὸ Ἐγὼ, τὸν Θεόν. Παρθένος, καθαρὰ καὶ ἀχραντος, κληροδοτεῖται εἰς τὸν ἄνθρωπον μετὰ τῆς ζωῆς τὴν ἀναφαίρετον προῖκα τῆς Ἀληθείας αὐτῷ δωροφοροῦσα. Ὀρίζων ἀχανῆς καὶ ἀπέραντος, ἐν ᾧ ἀνελλίσσεται καὶ ἀναγλύφεται τὸ Ἀληθές, τὸ Ἀγαθόν, τὸ Καλόν. Οὐδὲν αἶσθημα, οὐδεμία ἰδέα, οὐδεμία ἐσωτερικὴ κίνησις, διαφεύγει αὐτήν. Ὅπου καὶ ἂν στραφῇ ὁ ἄνθρωπος, αὕτη παραμένει αὐτῷ καὶ συνυπάρχει. Στρέφεται πρὸς τὸν Κόσμον, συγκοινωνεῖ μετ' αὐτοῦ· ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ αὕτη ἐκεῖ· ἐν ἑαυτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖ καὶ ἡ Συνείδησις· πρὸς τὸν Θεὸν ἵπταται, καὶ αὕτη συνανυψοῦται. Ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται, φαντάζεται, ἀναμνησκείται, προορά, ἀφαιρεῖ, κρίνει, συλλογίζεται, χαίρει, ἀλγεῖ· καὶ ἐν ἅπασιν τούτοις ἡ συνείδησις ἀναπόσπαστος. Ἡ Συνείδησις ἐστὶν ὁ ἀψευκτος ὄρος πάσης μυχαίας ἐνεργείας. Αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ γνωρίζει ὅτι αἰσθάνεται· νοεῖ, καὶ γνωρίζει ὅτι νοεῖ· βούλεται, καὶ γνωρίζει ὅτι βούλεται. « NON

» sentimus nisi sentiamus nos sentire, » non intelligimus nisi intelligamus nos » intelligere » ἔλεγέ ποτε ἡ Σχολή. Ἐὰν ἅπαντα τὸν περὶ ἡμᾶς κόσμον ἐπισταμένως ἐρευνήσωμεν, οὐδαμῶς θέλομεν ἀνακαλύψει τὴν δύναμιν αὐτὴν τῆς συνείδησεως, ὅπως εὐρίσκειται αὕτη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἡ συνείδησις διακρίνει τὸν ἄνθρωπον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ὄντων καὶ ἀναδείκνυσιν αὐτὸν οὐρανοπολίτην. Ἐγκύψωμεν ἐν τῇ φύσει, ὅπως κατανοήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην.

Ὁ Κόσμος, εἶναι ἀληθές, συνίστησιν ὅλον τι συνεχές, ἐν ᾧ ἀνακαλύπτεται ἀρμονία, σχέσις, ἐνότης. Οὐχ ἦττον ὅμως εἰς τὸν φυσιοδίφην προβάλλει καὶ πολλὰς οὐσιώδεις διαφορὰς, δι' ὧν τὰ συνιστῶντα αὐτὸν στοιχεῖα ὑφίστανται ταξιθέτησιν ποικίλην καὶ ἀνομοίαν. Ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων αἱ μὲν ἀφορῶσι τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα ἐκείνων, αἱ δὲ τὸ μέγεθος, αἱ δὲ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, αἱ δὲ τὸ ἀλλοῖον τῆς ἐνεργείας καὶ ἄλλαι ἄλλο. Ἀλλ' αἱ οὐσιωδέστεραι αὐτῶν εἰσὶ τρεῖς· συνεπέα τῶν ὁποίων καὶ ἅπαντα ἡ ἐνυλὸς φύσις διαιρεῖται εἰς τρία μεγάλα τμήματα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν ἀνόργανον φύσιν, τὸ δεύτερον τὴν φυτικὴν, καὶ τὸ ἄλλο τὴν ζωικὴν. Καὶ ἡ μὲν ἀνόργανος φύσις κεῖται ἐπὶ τῆς ἐσχάτης βαθμίδος τῆς ὄντολογικῆς κλίμακος· ἡ φυτικὴ μίαν βαθμίδα ὑπεράνω αὐτῆς· ἡ δὲ ζωικὴ ὑπέρεκειται ἐκατέρων. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ἐσχάτων καὶ προχωροῦντες πρὸς τὰ ἄνω εὐρίσκομεν διὰ τῆς πείρας ὅτι τὰ ὄντα, καθόσον ἡ τάξις, εἰς ἣν ἀνήκουσιν, ὑπερτερρεῖ, κατὰ τοσοῦτο καὶ ταῦτα δείκνυνται περιπλοκώτερα καὶ ἦττον ὑποκείμενα εἰς τὴν ὕλην.

Καὶ πρῶτον ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἀνοργάνου φύσεως· ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὰς ἐν αὐτῇ ἐνοικούσας δυνάμεις, τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν εἰδικὴν ἀξίαν.

Πολλοὶ τῶν σοφῶν διὰ τῶν ἐπιμόνων αὐτῶν παρατηρήσεων ἐβεβαιώθησαν ὅτι ὑπάρχει παγκόσμιός τις ἑλξὶς συμφυῆς τῇ

φύσει, δι' ἧς ἡ ὕλη ἔλκει τὴν ὕλην, εἴτε ἐν ἡρεμίᾳ, εἴτε ἐν κινήσει. Ὁ Κέπλερ παρεδέξατο τοιαύτην τιὰ ἑλξιν, ἐνεργοῦσαν μεταξὺ ἡλίου καὶ τῶν πλανητῶν· ὁ δὲ Νεύτων, πρῶτος αὐτὸς, ὀρμώμενος ὑπὸ τῶν ἀνακαλύψεων ἐκείνου ἀπέδειξε σαφέστερον ὅτι ἡ ἑλξὶς ἐστὶ γενικὸς καὶ μόνιμος τῆς φύσεως νόμος, καὶ ὅτι ἅπαντα τὰ σώματα ἔλκονται κατ' ἐὺθύν λόγον τῆς μάζης αὐτῶν, καὶ κατ' ἀντιπεπονηθότα λόγον τοῦ τετραγώνου τῆς ἀποστάσεως τῶν. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἡρμηνεύθη ἦτε κίνησις τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς πτώσις τῶν σωμάτων. Προσέτι αἱ ἐνδελεγεῖς ἐρευναι καὶ ἀναδιφήσεις ἀπέδειξαν ὅτι πάντα τὰ σώματα συνίστανται ἐξ ἐλαχίστων μορίων ἢ τοιᾶν ἀτόμων, συναπτομένων πρὸς ἄλληλα δι' ἐτέρας τινὸς ὁμοίας δυνάμεως, συνιστώσας τὴν δύναμιν τοῦ χημισμού. Παρεκτός δὲ ταύτης ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει διακρίνονται καὶ ἕτεραι δύο δυνάμεις, ὁ Μαγνητισμός καὶ ὁ Ἠλεκτρισμός.

Πολλὰ τῶν σωμάτων τριβόμενα ἔχουσι τὴν ιδιότητα τοῦ ἔλκειν ἕτερα ἐλαφρὰ σώματα, οἷα εἰσὶ, τὰ πτίλα, τὰ φύλλα τοῦ χάρτου, ἡ ἐντεριώνη τῆς ἀκταίας, τὰ πρίσματα καὶ ἕτερα ὅμοια. Πρῶτος ὁ Θαλῆς παρατήρησε τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡλέκτρου· καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἐφελευστικὴ αὐτῆς δύναμις ἐκλήθη Ἠλεκτρισμός. Προσέτι, ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει ὀρυκτόν τι συγκείμενον ἐκ σιδήρου καὶ ὀξυγόνου, ἢ τοιᾶν ὀξειδιον σιδήρου, καλούμενον Μαγνητὶς λίθος, ἔλκουσα ἰδίως τὸν σίδηρον, καὶ τινα ἄλλα σώματα, ὡς τὸν γάλυβα, τὸ κοβάλτον, τὸ νεϊκελον, ἀναλόγως τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστάσεως. Ἡ δύναμις αὕτη καλεῖται Μαγνητισμός. Ἀπασαί αἱ δυνάμεις αὗται ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν παραβαλλόμεναι πρὸς ἀλλήλας οὐδὲν ἕτερον εἰσὶν, ὡς πᾶς τις εὐκόλως ἐννοεῖ, ἢ τρόποι διάφοροι, διατρανοῦντες τὴν ὑπαρξίν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐνοικούσης ἐν τῇ ἀνοργάνῳ

φύσει, καὶ πολυειδῶς αὐτὴν διατιθείσης καὶ κινούσης. — Ἀλλὰ τίνες οἱ χαρακτῆρες τούτων;

Ἐκάστη φέρει ἀντιθετικὸν χαρακτῆρα. Ἐν πρώτοις ὁ Ἠλεκτρισμὸς ἐστὶ διττός· Ἠλεκτρισμὸς θετικὸς ἢ ὑελώδης, Ἠλεκτρισμὸς ἀρνητικὸς ἢ ῥητινώδης. Καὶ ὁ μὲν θετικὸς ὀνομάσθη καὶ ὑελώδης, διότι παρετηρήθη ἐπὶ ράβδου ὑελίνης ἀπεστιλβωμένης· ὁ δὲ ἕτερος ὀνομάσθη ῥητινώδης, διότι παρετηρήθη ἐπὶ ράβδου ἐκ ῥητινῆς τριβομένης διὰ μαλλίνου ὑφάσματος. Ὁ Ἠλεκτρισμὸς ἄρα ἐστὶ δύο ἐναντίων φύσεων· ὁ δὲ ἀντιθετικὸς οὗτος τοῦ Ἠλεκτρισμοῦ παρατηρεῖται ἐφ' ὅλων ἐν γένει τῶν σωμάτων. — Καὶ ὁ μαγνητισμὸς ὁμοίως ἐστὶ διπλούς· δι' οὗ βεβαιούμεθα ὅτι ὑπάρχουσι δύο ἀντίθετα μαγνητικὰ ῥευσά, ὧν τὸ μὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἕνα πόλον καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὸν ἄλλον. — Ὁ Χημισμὸς ὡσαύτως περιλαμβάνει δύο ἀντιθέτους δυνάμεις, τὴν συνοχὴν καὶ τὴν χημικὴν συγγένειαν ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν ἀπωθηστικὴν δύναμιν ἀφ' ἑτέρου. Διὰ τῆς πρώτης τὰ μόρια συνέκλονται καὶ συγκρατοῦνται, διὰ τῆς ἐτέρας διίστανται καὶ ἀποχωρίζονται· καὶ οὕτως δυνάμει τούτων τὰ σώματα μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς στερεῆς καταστάσεως εἰς τὴν ῥευστήν, καὶ ἀπ' ἐκείνης εἰς τὴν ἀεροειδῆ· καὶ ἀντιστρόφως. Καὶ ἡ τῶν σωμάτων αὐτῶν γενικὴ προσάλληλος ἑλξὶς διαιρεῖται ὡσαύτως εἰς δύο ἀντιθέτους δυνάμεις, τὴν κεντρὸν καὶ τὴν κεντροφύγα. Διὰ μὲν τῆς πρώτης τείνουσι πρὸς τὸ κέντρον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας ἀφίστανται αὐτοῦ. — Ἐκτός τοῦ ἀντιθετικοῦ τούτου χαρακτῆρος αἱ δυνάμεις αὗται ἔχουσι καὶ δεύτερον χαρακτῆρα.

Ἵπάρχει ἑλξὶς μεταξὺ τῶν ἀντιθέτων σωμάτων, καὶ ἀπόθησις μεταξὺ τῶν συγγενῶν. Ἐπὶ τοῦ Ἠλεκτρισμοῦ, τὸ θετικῶς Ἠλεκτρισμένον σῶμα ἀπωθεῖ μὲν τὸ συγγενὲς αὐτῷ, ἔλκει δὲ τὸ ἀντιθέτως Ἠλεκτρισμένον, ἢ τοιᾶν τὸ ἀρνητικῶς Ἠλεκτρισμένον. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην βλέπομεν διὰ τῶν κε-

ραυναγωγῶν ἐφηρμοσμένην ἐπὶ τῶν νεφῶν. Δι' αὐτῶν βεβαιούμεθα ὅτι τινὰ μὲν τῶν νεφῶν εἰσι θετικῶς ἠλεκτροισμένα, τινὰ δὲ ἀρνητικῶς, καὶ τινὰ ἐκατέρωθεν ἄμοιρα. Καὶ τὰ μὲν ὁμοειδῆ ἀπωθούνται, τὰ δὲ ἐναντία ἐφελκόνται· καὶ ἐκ τῶν ἀπωθήσεων τούτων καὶ ἐφελκύσεων προέρχονται καὶ αἱ ἐν ὄρα θελλῆς γινόμεναι ἄτακτοι τῶν νεφῶν κινήσεις καὶ αἱ βρονταί.— Ἐπὶ τοῦ Μαγνητισμοῦ, ἕκαστον μαγνητικὸν ῥευστὸν ἀπωθεῖ τὸ ὁμοειδὲς αὐτῷ καὶ ὁμώνυμον, ἐκάτερα δὲ τὰ μαγνητικὰ ῥευστὰ ἔλκονται καὶ ἀπωθούνται κατὰ τὸν νόμον τῶν ἠλεκτρικῶν ῥευστῶν, ἥτοι κατ' ἀντιπεπονητότα λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων.— Τρίτος χαρακτήρ ἐστὶν ἡ φωτογονία καὶ ἡ σπασμωδικὴ κίνησις τῶν μυῶν τῶν νεκρῶν σωμάτων. Ὁ Γαλβάνης, καθηγητὴς τῆς ἀνατομίας, ἀναρτήσας βατράχους τινὰς ἐπὶ σιδηροῦ ἐξώστου, καὶ ἔχων συνάμα αὐτοὺς προσήλωμένους ἐπὶ σιδηροῦ ἀγκίστρου, παρετήρησεν ὅτι οἱ μὲν αὐτῶν σπασμωδικῶς συνεστέλλοντο. Μετὰ πολλὰς δὲ πειραματικὰς παρατηρήσεις ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ συστολὴ αὐτῆ τῶν μυῶν λαμβάνει γῶραν, ὅταν τὸ ἐν ἄκρον μεταλλίνου τόξου ἐγγίξῃ τοὺς μῦς τοῦ βατράχου, καὶ τὸ ἔτερον τὰ νεῦρα. Αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου ἐστὶν ὁ ἠλεκτρισμὸς, ἐκ τῆς ἐπαφῆς μεταλλῶν ἀναπτυσσόμενος. Ἰδοὺ ὅτι ἐν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει ἀνακαλύπτεται. Μεταβῶμεν ἤδη καὶ εἰς τὴν φυτικὴν. Διεληθάντες δὲ πάσας, τότε διὰ τῆς παραβολῆς τῶν δυνάμεων αὐτῶν πρὸς τὴν Συνείδησιν, θέλομεν δυνηθῆ ἵνα ἐκτιμῶμεν τὴν μεγάλην τοῦ ἀνθρώπου ἀξίαν καὶ τὸ ὑπέροχον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ διευκρινῆσωμεν τὰ τῆς φυτικῆς, ἐπισυνάπτωμεν ὅτι ἡ φυτικὴ καὶ ἡ ζωικὴ φύσις περιλαμβάνονται ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Φύσις ὁργανικῆ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν προηγουμένην τὴν καλουμένην ἀνόργανον. Διὰ τὴν καθόλου ταύτην πρὸς ἀλλήλας ὁμοιότητα, ὑπάρχουσι δυνάμεις τινὲς κοιναὶ καὶ ταῖς δύο· αὗται δὲ εἰσὶν, ἡ Πλαστικὴ καὶ ἡ

Γεννητικὴ. Καὶ ἡ μὲν πλαστικὴ εἰσφέρει ἔξωθεν τὰς προσφόρους καὶ ἐπιτηδείας πρὸς θρέψιν οὐσίας, μεταστοιχειοῦ αὐτὰς καὶ ἐξομοιοῖ, παράγουσα διὰ τῆς σκοπίμου ταύτης ἐνεργείας ὁργανικὰν τι ὄλον. Ἡ δὲ γεννητικὴ παράγει ἕτερον ὁμοειδὲς ἐκείνῳ τοῖς αὐτοῖς πάθεισιν ὑποκειμένον καὶ τὰς αὐτὰς λειτουργίας περαίνειν. Ἀμφότεραι δὲ ὁμοῦ συνισῶσιν ἀδιάλειπτόν τινα καὶ ἐνδελειχῆ ἐνέργειαν, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ Ζωὴ καίτοι οὐδεὶς μέχρι νῦν ἠδυνήθη ἵνα ὀρίσῃ αὐτὴν ἐπιτυχῶς.— Μετὰ τὴν γενικὴν ταύτην ἐπιθεώρησιν ἐξετάσωμεν ἤδη διακεκριμένως τὰς δύο ταύτας διαίρεσεις τῆς ὁργανικῆς φύσεως, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς φυτικῆς.

Ἡ φυτικὴ φύσις ἐκτὸς τῶν δύο τούτων κοινῶν δυνάμεων, τῆς πλαστικῆς καὶ τῆς γεννητικῆς, ἔχει καὶ ἑτέρας τινὰς, αἵτινες φαίνονται ὅτι ἔχουσι παρεμφερείαν τινα πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ζωικῆς φύσεως. Τινὰ τῶν φυτῶν ὑφίστανται ἐρεθισμὸν τινα πολλάκις οὕτως ἰσχυρὸν, ὥστε θύναται τινα ἵνα πρῶσεικάζει αὐτὸν πρὸς τὴν αἴσθησιν. Προσέτι, πολλὰ τούτων στρέφονται πάντοτε πρὸς τὸν ἥλιον· τινῶν ἄνθη ἀνοίγουσι τὸ πρῶν, τινῶν δὲ πάλιν τὸ ἑσπέρας· τινὰ τούτων φαίνονται περιπίπτοντα εἰς ληθαργικὴν τινα κατάστασιν, ὅταν αὐθις ἐπανέρχονται. Εἰς πολλὰ δεικνύται ἀφομοίωσις τις γενετησίου ὄρμη. Ἀλλ' οὔτε ἡ φυτικὴ αὐτὴ αἴσθησις, οὔτε ἡ κίνησις, οὔτε ἡ ὄρμη ταυτίζονται πρὸς τὴν κυρίως αἰσθησιν, ἢ τὴν κίνησιν, ἢ τὴν γενετήσιον ὄρμην τῆς ζωικῆς φύσεως. Εἰς τὰ φυτὰ ὑπάρχει καὶ εἰδός τι ἀναπνεῦσιν γινομένης διὰ τῶν φύλλων.

Μετὰ τὴν φυτικὴν ἔπεται ἡ ζωικὴ. Ἡ ζωικὴ φύσις φέρει μὲν, ὡς εἶπον, τὰς δύο γενικὰς δυνάμεις τῆς ὁργανικῆς φύσεως, κέκτηται ὁμοῦ καὶ τὴν ἀναπνοὴν, τὴν ἰδίως καλουμένην αἴσθησιν, τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν αὐτοκινησίαν. Ἐκάστη τῶν δυνάμεων τούτων ἔχει ἴδιον ὄργανον ἐνεργούντων κατὰ σκοπόν.

Ἐὰν ἤδη παραβάλωμεν πρὸς ἀλλήλας τὰς δυνάμεις τῶν τριῶν τούτων μεγάλων τμημάτων τῆς φύσεως εὐρίσκωμεν αὐτὰς βαθμηδὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπαλλασσομένας τῆς ὕλης, οὐδέποτε ὁμοῦ ἐξισταμένας. Ἐν μὲν τῇ ἀνοργάνῳ φύσει, αἰσθητικὴ αὐτῇ δυνάμει ἀπλῶς μόνον συγκρατοῦσι καὶ ἔλκουσι τὴν ὕλην, οὔτε μεταστοιχειοῦσιν αὐτήν, οὔτε εἰδήσιν τινα τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἔχουσι. Ἐν τῇ φυτικῇ, αἱ δυνάμεις αὐτῆς μεταποιοῦσι μὲν τὰς διαφόρους ὕλικὰς οὐσίας, ἐξομοιοῦσιν αὐτὰς, καὶ ἐξ αὐτῶν παράγουσι σῶμα τι ἁτομικόν, τέλειον καὶ πλῆρες· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ οὐδεμίαν συνείδησιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν κέκτηνται. Ἐν τῇ ζωικῇ ἡ μὲν αὐτοκινησία ἐστὶν ἀρχὴ τις ἐπὶ τῆς ὕλης· ἡ δ' αἴσθησις ἐστὶ φαινόμενον τι πνευματοειδὲς, προσδοποιοῦν τὴν συνείδησιν. Ὁμοίως καὶ ἡ ὄρεξις δεικνύσιν ἀσθενῆ τινα ἐλευθερίαν. Προσέτι, ἐν αὐτῇ διακρίνονται καὶ τινες νοητικαὶ δυνάμεις, παρεμφερεῖς κατὰ τι πρὸς τὰς ἡμετέρας· οἵαι εἰσὶν, ἡ φαντασία, ἡ μνήμη Ὁμοίως δὲ ὁμοῦ, ἀπασα αὐτὰ αἱ δυνάμεις καὶ οὕτω διατελοῦσιν αἰετοῦ περὶ τὴν ὕλην στρεφόμεναι καθότι ἀντικείμενον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐστὶν ἡ ὕλη. Ἡ δὲ καλοῦμεν ὑπότινον συνείδησις τοῦ ζώου, δι' ἧς λαμβάνει εἰδήσιν τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ καταστάσεων, καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, οὐδέποτε τελειοῦται μέχρι τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοσυνείδησις, ἥτις καὶ ἰδίως Συνείδησις καλεῖται· διότι ἐκείνη οὐδέποτε ἀνυψοῦται εἰς γνώσεις, εἰς ἀφηρημένας ἐννοίας, εἰς κρίσεις, εἰς συλλογισμοὺς, εἰς ἐποπτείας· οὐδέποτε δύναται ἵνα σχηματίσῃ τὴν ἰδέαν τῆς Αὐτότητος καὶ τῆς Ἐτερότητος. Εἰς τινα μὲν τῶν ζώων ἡ συνείδησις ἐστὶ μόνη ἢ ἐσωτερικὴ αἴσθησις· τινὰ δὲ πάλιν κέκτηνται καὶ τινὰς τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῶν αἰσθησεων· ἄλλα δὲ πάσας· ἐπομένως ἡ συνείδησις αὐτῶν περιορίζεται ἐν γένει εἰς μόνην τὴν αἴσθησιν. Καθόσον δὲ ἀναβαίνωμεν τὴν ζωικὴν κλίμακα, ἀπαντῶμεν ἕτερα

(TOM. A.)

φύσεως τελειότερας, ἐν οἷς ἡ συνείδησις πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τινα προϊόντα τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας· ἔτι δὲ περαιτέρω, ἡ συνείδησις περιλαμβάνει καὶ τινὰς ἄλλας ψυχικὰς ἐνεργείας, αἵτινες δύναται ἵνα θεωρηθῶσιν ὡς συνάφειά τις ἐνστικτος τῶν ζωικῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων. Ἡ τοιαύτη δὲ βαθμολογικὴ τελειοποίησις τῆς συνείδησεως βαίνει κατ' ἄμεσον λόγον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ζωικοῦ διοργανισμοῦ. Ὅσον ἐκεῖνος τελειότερος, μάλιστα κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, τοσοῦτον καὶ αὐτὰ μᾶλλον ἀνεπτυγμένα καὶ εὐρεῖα.

ὑπὸ τέσσαρας ὄψεις δεικνύται ὁ ζωικός διοργανισμός. Ἐν πρώτοις παρίστανται τὰ Ζωόφυτα, ὡς τὰ ἀτελέστερα τῶν ζώων. Τὰ Ζωόφυτα εἰσὶν ἀκέφαλα, ἀόμματα, ἀναρθρα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκίνητα. Ἐχουσιν αἰετοῦ σχῆμα ἀκτινωτῶν, προσομοιάζοντα κατὰ τοῦτο τοῖς φυτοῖς. Τὸ νευρικὸν αὐτῶν σύστημα τῶν ζώων κρίνεται, ἀλλὰ καὶ τοῦτο περὶ τὸν ἐντερικὸν σωλήνα ἀκτινωδόν. Τοιαῦτα εἰσὶν, αἱ ἔλμινθες, τὰ ἐχινόδερμα, τὰ μαλακόδερμα καὶ τινὰ ἄλλα. Μετὰ τὰ Ζωόφυτα ἐπέρχονται τὰ ἔναρθρα. Ταῦτα ἔχουσι σῶμα συγκείμενον ἐκ δύο ὁμοιομόρφων μερῶν· ἔχουσι δὲ κρικοειδῆ ἐξωτερικὸν σκελετόν. Ἡ κυκλοφορία παρ' αὐτοῖς ἐστὶ λίαν ἀτελής, ὡς καὶ τὸ πνευστικὸν αὐτῶν σύστημα. Τὸ δὲ νευρικὸν συνίσταται ἐκ διπλῆς σειρᾶς γαγγλίων κάτωθεν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, παρ' ᾧ κεῖται ἀφομοίωμα τι ἐγκεφάλου. Τοιαῦτα εἰσὶν, αἱ ἀραχνίδες, τὰ μυριόποδα, οἱ κρικοειδεῖς σκώληκες καὶ ἄλλα. Μετὰ ταῦτα τάσσονται τὰ Μαλάκια. Ταῦτα οὔτε σκελετόν ἔχουσι, οὔτε μέλη διηρθρωμένα· περιβάλλονται ὁμοῦ τὰ πλείεστα θήκη τινὰ καλουμένην ὄστρακον. Εἰσὶ λευκόαιμα, ἔχοντα καρδίαν μυῶδη, ἀρτηρίας καὶ φλέβας. Τὰ αἰσθητήρια αὐτῶν ὄργανα εἰσὶ λίαν ἀτελῆ καὶ περιορισμένα. Τοιαῦτα εἰσὶ, τὰ κεφαλόποδα, οἱ πτερόποδες, κτλ. Ἰπεράνω δὲ τῶν τριῶν τούτων τάξεων κείνται τὰ σπονδυλωτά. Ταῦτα ἔχουσι σκε-

λετόν ἐσωτερικὸν ἔναρθρον, σχηματίζοντα τὴν σπονδυλικὴν καλουμένην στήλην, ἐν ᾗ ἐμπεριέχεται ὁ ωτιαῖος μυελός· πεπτικὸν σωλήνα τέλειον· αἰσθητήρια πλήρη· κυκλοφορίαν καὶ ἀναπνοὴν κανονικὴν καὶ ὠρισμένην. Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ μαστοφόρα, οἱ ἰχθύες, τὰ ἔρπετά, τὰ πτηνά· ἐξ ὧν τὰ μὲν μαστοφόρα καὶ τὰ πτηνά εἰσὶν αἰμάθερμα· τὰ δὲ ἄλλα αἰμάκρουα.

Καὶ εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας τάξεις τῆς Ζωολογίας ὑπάρχει συνήθεισι, (ἐὰν πρέπει ἵνα ὀνομάσωμεν αὐτὴν οὕτω). Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἐστὶν ἀμυδράτις καὶ συγκεχυμένη αἰσθησις· ἀναπτυσσομένη δὲ βαθμηδὸν ἐκτείνεται ἐν τῇ τετάρτῃ τάξει, τῇ τελειοτέρᾳ τῶν ἄλλων, καὶ εἰς τινὰ παραστάσεις νοητικὰς, προϊούσας κατὰ συνειρημὸν ἐκ τῶν αἰσθημάτων. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη συνειδήσις ἀπὸ τῶν πειραματικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν μερικῶν γνώσεων, μέχρι τῆς δημιουργικῆς Ἀρχῆς τῶν ὄντων ἀνυψοῦται. Μόνη αὕτη ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὕλης καὶ τελευτᾷ εἰς τὸ αἴθρον, τὸ αἰώνιον καὶ τὸ ἀπειρον, καὶ ἐκεῖ ἐπαναπαύεται ἐν πληρεστάτῃ τῆς ἀτομικότητος αὐτῆς γνώσει. Καὶ οὐ μόνον ἀφίσταται τῆς ὕλης, ἀλλὰ πολλακίς διατελεῖ καὶ ἐν διαμάχῃ μετ' αὐτῆς καὶ ἀνταγωνισμῷ. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις σύνοιδε τὴν Ἀλήθειαν καὶ πιστεύει ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις διακρίνει τὸ ἀγαθὸν τοῦ πονηροῦ, συνειδυῖα τὸ Αὐτάγαθον καὶ εἰς αὐτὸ ἀδιαλείπτως τείνουσα. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις συναισθάνεται τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν κάλλος, τὸ Αὐτόκαλον αὐτομάτως συνειδυῖα. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις ἀπέναντι τῶν ἐκπληκτικῶν καὶ παραδόξων τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος φαινομένων, συνειδυῖα τὴν ὑπαρξίν ὑπερτάτης τινὸς Δυνάμεως, σύνοιδε συνάμα τὴν ἑαυτῆς ἀσθένειαν καὶ μηδαμινότητα. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις συναισθάνεται τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἵνα θυσιάσῃ τὸ συμφέρον εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Καθάρου. Μόνη ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις

ἐξίσταται τῆς ὕλης, ἐξέρχεται τῆς σφαίρας τῆς αἰσθητικότητος, συνειδυῖα ἕτερον βίον παρὰ τὸν φθειρόμενον, ἕτερον συμφέρον παρὰ τὸ ἀτομικὸν, ἕτερον ἀρχὴν παρὰ τὴν ὕλην, ἕτερον εὐδαιμονίαν παρὰ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις. Ἡ ἀνθρωπίνη Συνειδήσις ἐνεργεῖ διὰ τὸν Οὐρανόν. Αὐτὸν ποθεῖ. Αὐτὸν συναισθάνεται. Αὐτὸν ἐρατά. Αὐτὸν φαντάζεται. Αὐτὸν ἐποπτεύει. Πόσα θερμὰ δάκρυα δι' Αὐτὸν δὲν χύνει; Πόσοι στεναγμοὶ δι' Αὐτὸν δὲν ἐκπέμπονται; Πόσας στέρησεις δι' Αὐτὸν δὲν ἐπιβάλλει; Ποῖον ἀγῶνα δὲν ὑφίσταται δι' Αὐτὸν κατὰ τῆς μοχθηρᾶς ὕλης; Ποσάκις δὲν ἀνταλλάσσει θάνατον ἀντὶ ζωῆς; Ὡς Συνειδήσις ἀνθρωπίνη! Κάτοπτρον τοῦ οὐρανοῦ! Κιβωτὸς τῆς Ἀληθείας! Παράδεισος ἠθικῆς μακαριότητος! Ἡ δόξα, ἡ τιμὴ, τὸ παράσημον τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας! Ἄπασαι αἱ ἄλλαι τῆς φύσεως δυνάμεις, ἃς ἤδη συνοπτικῶς ἀπειριθμήσαμεν μετὰ τῆς ὕλης γεννῶνται, περὶ αὐτὴν στρέφονται, μετ' αὐτῆς καταστρέφονται. Ἀλλὰ Σὺ, ὑπερέχεις πασῶν. Ὅρος μὲν ἀπλοῦς τῆς ἀναπτύξεώς σου ἐστὶν ἡ ὕλη· ἀλλὰ τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας σου εἶναι εὐρύτερον καὶ αὐτῆς τῆς καθόλου περὶ ἡμᾶς Δημιουργίας. Ἡ ζωὴ σου μακροτέρα καὶ ἀπάσης ἐν γένει τῆς ζωῆς τῶν ὄρατῶν ὄντων. Τί λέγω; Εἶσαι ἀτελεύτητος· διότι τὸ πλήρωμά σου ἐστὶν αὐτὴ ἡ αἰδιότης, αὐτὸ τὸ ἄπειρον καὶ ἀτελεύτητον. Θαυμάσαι ἀληθῶς ἄπασαι αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἀλλὰ Σὺ «ὕπερ κείσαι καὶ ὑπερῆρας πάσας.» Βαβαὶ τῆς ἀνθρωπίνης Μεγαλειότητος!!!

(ἀκολουθεῖ).

Ι. Ἀριστοκλῆς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.

Ὁ Ὑποκριτής.

Ὁ ὑποκριτής δὲν λέγει ποτὲ τὴν ἀλήθειαν· δὲν ὁμιλεῖ διὰ τῆς καρδίας, ἀλλὰ διὰ τῶν χειλέων· ποτὲ δὲν δεικνύει τὰ ἀληθῆ αὐτοῦ αἰσθήματα, ἀλλ' οἰκειοποιεῖται ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τὰ αἰσθήματα τῶν ἄλλων. Φαίνεται εὐλαβής· νηστεύει ἐν τῷ φανερῷ τὰς τετάρτας καὶ τὰς παρασκευάς· ἐξομολογεῖται πάντοτε, ἀλλὰ δὲν λέγει ποτὲ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν πνευματικόν του. Ὑποκρύπτει τὸν ἐγωϊσμόν αὐτοῦ καὶ φαίνεται ὅτι θυσιάζεται πάντοτε ὑπὲρ τῆς παχρότης ἀνθρωπότητος. Προσποιεῖται τὸν τίμιον καὶ ἐνάρετον· δὲν λείπει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν· ὁμιλεῖ συνεχῶς περὶ

θεολογίας καὶ κατηγορεῖ τὰς ἄλλας θρησκείας πρὸς τοὺς φανατικούς· κλαίει δόσκις ἀκούσῃ ὁμιλίαν θλιβεράν· ὅταν ὁμιλῇ πρὸς γυναῖκα, ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ δὲν ἐρυθριᾷ. Τὸν ἐρωτᾷ περὶ τινος, ἐναντίον τοῦ ὁποῦ ἐλάλησαν· μ' ἔλον ὅτι ἐπιθυμῶ ν' ἀκούῃ κακὸν διὰ τοὺς ἄλλους, σοὶ λέγει: «ἀδιαφορῶ τί κάμνει ὁ κόσμος· ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ βλέπῃ τὰ ἑαυτοῦ ἐλαττώματα, τὰ τῶν ἄλλων νὰ παραβλέπῃ, νὰ προσπαθῇ μάλιστα νὰ καλύπτῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν αὐτὴ ἦναι δυσάρεστος καὶ λυπηρὰ, κτλ, κτλ.» ἐνῶ σοὶ λέγει ταῦτα, χεῖρει ἐνδομύχως, διότι σὺ ἐξακολουθεῖς τὰς κατηγορίας σου.

Ὁ ὑποκριτής δὲν παύει ὁμιλῶν περὶ εὐλικρινείας καὶ ἐπαινῶν τοὺς ἔχοντας αὐτὸ τὸ προτέρημα· λέγει ὅτι εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης.

Ὁ ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΣ.

Οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἔρπετῶν (α) καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰθιοειδῶν (β)· ἔχει μεγίστην ὁμοιότητα μετὰ τὰς σαύρας. Ζῆ τὸν πλεῖστον χρόνον ἐντὸς τοῦ ὕδατος, διὰ τοῦτο οἱ ὀπίσθιοι αὐτοῦ πόδες εἰσὶ παλαμοειδεῖς ἢ δὲ οὐρά του πλατεῖα καὶ κατάλληλος εἰς τὸ κολύμβημα. Ἡ κεφαλὴ

του εἶναι μακρὰ καὶ πυραμιδοειδής. Ἡ ἄνω σιαγὼν εἶναι ἀκίνητος καθὼς εἰς ὅλα τὰ ἔρπετά (γ). Οἱ ὀδόντες του εἰσὶν οὕτω πως διατεθειμένοι, ὥστε συμπλέκονται, καὶ διὰ τοῦτο σχίζει τὴν βορᾶν του ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὴν μασσήσῃ. Οἱ πρόσθιοι αὐτοῦ πόδες ἔχουσι πέντε δακτύλους, οἱ δὲ ὀπίσθιοι τέσσαρας. Τὸ σῶμα αὐτοῦ καλύπτεται ἐξ ὀσφιδῶν πλακῶν πυραμιδοειδῶν ἐπιτετημένων τῆς μῆδος ἐπὶ τῆς

(α) Ἐρπετὰ ὀνομάζονται τὰ ζῶα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, μὴ δυνάμενα ἄλλως νὰ περιπατήσωσι, σύρονται μετὰ τὴν κοιλίαν· μ' ἔλον ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν, ἄλλα τέσσαρας καὶ ἄλλα δύο πόδας.

(β) Ἰθιοειδῆ, Sauriens, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως σαύρα (σαυμιαυθῆ).

(γ) Οἱ παλαιὸι ἐνόμιζον ὅτι ἡ ἄνω σιαγὼν αὐτοῦ κινεῖται.

άλλης σφαιροειδούς και κεκαλυμμένης εκ παχέως λεπιδωτού επιδέρματος· αὐτῷ τεθωρακισμένος δὲν φοβεῖται τὰς σφαίρας τῶν ὄπλων. Τὸ δερματοῦ του εἶναι ελαιόχρουν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν κοιλίαν ὀλίγον ὑπόξανθον.

Οἱ κροκόδειλοι κατοικοῦσιν εἰς τὰ μᾶλλον θερμὰ μέρη· ζῶσιν εἰς τοὺς μεγάλους ποταμούς, εἰς τὰς μεγάλας λίμνας καὶ πολλάκις εἰς τὰς ὄχθας θαλάσσης. Οὗτοι εἰσὶν ὠτοκόοι, τὸ δὲ ὠδὸν αὐτῶν ἔχει μέγεθος ὅσον ὠδοῦ χηνός.

Κυρίως τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι σαρκόβορον καταστρέφει τοὺς ἰχθύς, καὶ πολλάκις ἐπιπίπτει καὶ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐντὸς τοῦ ὕδατος δὲν δύναται νὰ καταπίη, ἀλλὰ πνίγει τὴν βόρην αὐτοῦ, ἣν τρώγει ἀφοῦ τὴν ἀφήσῃ νὰ σαπήσῃ.

Διακρίνονται οἱ κροκόδειλοι τῶν λοιπῶν ἐρπετῶν διότι ἡ καρδιά αὐτῶν ἔχει δύο ἀνωτέρας καὶ δύο κατωτέρας κοιλίας, καθὼς ἡ τῶν μαστοφόρων.

Τρία εἶδη κροκοδείλων ὑπάρχουσιν: οἱ κροκόδειλοι τοῦ Νείλου, ἔχοντες μέτριον τὸ ρύγχος, τοὺς ὀδόντας ἀνίσους, ἐπὶ δὲ τῆς οὐρᾶς τῶν ὑπερσρκώσεως ὀδοντωτάς. Οἱ μακροσκελεῖς ἢ οἱ Ἰνδικοὶ λεγόμενοι, ἢ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου, οἵτινες ἔχουσι τὸ ρύγχος αὐτῶν λεπτὸν καὶ μακρὸν. Οἱ κροκόδειλοι τῆς Ἀμερικῆς, ἔχοντες τὸ ρύγχος πλατὺ καὶ βραχύ.

Οἱ κροκόδειλοι τοῦ Νείλου ἢ οἱ κυρίως κροκόδειλοι, λαμβάνουν μῆκος δεκαεξὶ καὶ ἐπέκεινα πολλάκις πήχων· κατοικοῦσι τὰ ἐνδότερα μέρη τοῦ Νείλου, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς καλάμους κρύπτονται περιμένοντες τὴν λείαν των. Οὗτοι κολυμβῶσι μετὰ μεγίστης ταχύ-

τητος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σφραφῶσιν εὐκόλως· διαδίδουσι δυνατὴν ὁσμὴν μόσχου. Ἡ φωνή των ὁμοιάζει κλαυθμυρισμὸν παιδίου. Ἐχουσιν ὀξεῖαν τὴν ὄρασιν. Τὸ θῆλυ ὠστοκεῖ δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους, γεννᾷ δὲ εἴκοσι περίπου ὠά· οἱ πλαιιοὶ ἔλεγον ὅτι γεννᾷ ἐξήκοντα, «ἐξήκοντα δὲ τίκτουσι, καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι, καὶ τοσούτους ζῶσιν ἐναυτοὺς οἱ μακρότερον ζῶντες.» (Πλούταρχος). θέτει δὲ ἐντὸς τῆς ἄμμου τὰ ὠά αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐκλεπίζονται διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου· ἀλλ' ὁ ἰχθυῶν (α), κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν παλαιῶν, ἣν ὅμως δὲν ἐπεβεβαίωσαν αἱ παρατηρήσεις τῶν νεωτέρων, καταστρέφει μέγαν ἀριθμὸν αὐτῶν.

Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι, «ἀφοῦ ὁ κροκόδειλος φάγη, κοιμᾶται ἐπὶ τῆς ὄχθης· τότε μικρὸν τι πτηνόν, τὸ ὁποῖον οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι τροχίλον, (εἶναι δὲ οὗτος ὁ ῥόβιλλος, ἢ κατὰ τὸν Σομαυέραν, ὁ μαλαθρίτης καὶ τρυποκαρύδης). τὸν πλησιάζει, καὶ ἀρχίζει πρῶτον νὰ καθαρίζῃ τὸ στόμα τοῦ κροκοδείλου, εἶτα ἀφαιρεῖ ἐκ τῶν ὀδόντων του τὰ τεμάχια τοῦ κρέατος, τὰ ὅποια ἔμειναν ἐντὸς αὐτῶν, εἶτα εἰσέρχεται εἰς τὸν λαιμὸν· τότε ὁ κροκόδειλος αἰσθανόμενος μεγίστην εὐχαρίστησιν, ἀνοίγει πλείοτερον τὸ χάσμα αὐτοῦ· ἐνῶ εὐρίσκεται οὕτω, ὁ ἰχθυῶν, ὅστις μακρόθεν περιμένει τὴν κατάλληλον στιγμήν, ὀρμᾷ, εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ σώ-

(α) Ἰχθυῶν, ἢ μῦς τοῦ Φαραῶ· τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 30 ἑκατ. τοῦ μέτρου· τὸ χροῶμα του εἶναι φαιὸν καὶ διάστικτον ἐκ λευκῶν κηλίδων· ζῆ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ ἐξημερεῦται εὐκόλως. Οἱ Αἰγύπτιοι τρέφουσιν αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας των διὰ νὰ καταστρέφῃ τοὺς μῦς· οὗτος τρέφεται ἐκ σαρῶν, ὀρνίθων, πτηνῶν καὶ ὠῶν.

ματός του καὶ κατατρώγει τὰ σπλάγχνα του. Οἱ δελφίνες εἰσὶν οἱ θανασιμώτεροι αὐτοῦ ἔχθροι, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰσὶ κατώτεροι τοῦ κροκοδείλου εἰς τὴν ἰσχύν, μεταχειρίζονται κατ' αὐτοῦ τὸ ἐξῆς στρατήγημα: Ὁ κροκόδειλος ἔχει τὸ δέρμα τῆς κοιλίας λεπτότατον, ὁ δελφὴν βυθίζεται ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ διὰ τοῦ κέντρου αὐτοῦ σχίζει τὴν κοιλίαν τοῦ κροκοδείλου.

» Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Τεντυρίδος (ἢ Δενδραράης), εἰσὶν οἱ μόνοι, οἵτινες φοβέουσιν εὐκόλως τοὺς κροκοδείλους: διώκουσιν αὐτοὺς κολυμβῶντες, ῥίπτονται κατ' αὐτῶν καὶ χώνουσιν ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ των ῥόπαλόν τι, διὰ τοῦ ὁποίου ὀδηγοῦσι τοὺς κροκοδείλους εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ μόνης δὲ τῆς φωνῆς των, ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νὰ ἐμέσωσι τὰ σώματα, τὰ ὁποῖα ἔφαγον καὶ τὰ ὁποῖα οἱ Τεντυρίται παραλαμβάνοντες, θάπτουσιν. Οἱ κροκόδειλοι φοβοῦνται νὰ πλησιάσωσι τὴν νῆσον ταύτην· μόνη ἢ ὁσμὴ τῶν Τεντυριτῶν τοὺς κάμνει νὰ φεύγωσι, καθὼς οἱ ὄφεις φεύγουσιν, ὅταν αἰσθανθῶσι τὴν ὁσμὴν τῆς φύλλας (α).

» Ὁ κροκόδειλος ἐντὸς τοῦ ὕδατος δὲν βλέπει καλῶς. Δύναται νὰ ζῆσῃ τέσσαρας μῆνας τὸν χειμῶνα χωρὶς νὰ φάγη. Τὸ ζῶον αὐτὸ ζῆ πολλὰ ἔτη, καίτινες νομίζουσιν ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ λαμβάνει αὔξησιν. »

Οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ἰδίως οἱ κάτοικοι τῶν Θηβῶν ἐλάτρευον αὐτὸν ὡς θεόν. Δύο πόλεις εἰς τιμὴν αὐτοῦ εἶχον λάβει τὴν ὀνομασίαν, Κροκοδειουπόλεις.

(α) Φύλλα, ἔντομον ἐκ τῶν ἡμιπέτρων. (ζωῶφιον τῶν δεινῶν).

Σήμερον ὁ κροκόδειλος οὐχὶ μόνον ἔχασε τὰς τιμὰς ταύτας, ἀλλὰ καὶ καταδιώκεται πολὺ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΚΗ.

Ὅσον ὁ πολιτισμὸς προοδεύει καὶ ἡ ἀνθρωπότης προχωρεῖ ὄλονεν, εὐκολώτερον ὁ ἄνθρωπος διακρίνει τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, καὶ εὐκολώτερον δύναται νὰ τὰς θεραπεύσῃ. Μεταξὺ δὲ ὅλων τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου μία ἀξία λόγου καὶ σπουδαιότατη θεωρεῖται καὶ ἡ ὑγιῆς ἀνατροφή τῶν γυναικῶν. Κατὰ πόσον ἡ γυναικεῖα μόρφωσις εἶναι ἀναγκαῖα, τοῦτο αὐτὴ ἡ ἐξωτερικὴ πείρα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ἀποδεικνύουσιν. Ἡ γυνὴ εἶναι ἐν τῶν στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ἡ κοινωνία τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς προόδου καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς διαπλάσεως ὀφείλει εἰς τὴν γυναῖκα. Ἡ κοινωνία ἀρχεται ἀπὸ τῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς συνίσταται. Ὅτι ἀγαθὸν ἐξ αὐτῆς βλαστήσῃ, τοῦτο θέλει ἐξ ἅπαντος διαδοθῆ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτὴν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς οἰκογενειακῆς σφαίρας μεταβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν κοινωνικὴν. Καὶ διὰ νὰ ἡμπορήσῃ νὰ πῆν διέλθῃ χωρὶς νὰ ναυαγήσῃ, ἀπαιτεῖται, αἱ πρώται οἰκογενειακαὶ ἀρχαί, νὰ ἦγαι ὑγιεῖς, διὰ νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν ὡς ἄλλο νῆμα τῆς Ἀριάδνης, εἰς τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἰσοδόν του. Ἀλλὰ ποῖος ἄλλος ἐκτὸς τῆς μητρὸς θέλει χρησιμεύσει ὡς τροφὸς τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς τοῦ τέκνου, ἐὰν αὐτὴ ἡ μήτηρ ἦναι πάντη ξένη ἀληθοῦς παιδείας καὶ ἀρετῆς; Τί ἀγαθὸν δύναται νὰ ἐλπίσῃ τότε ἡ κοινωνία; Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἀνοίγεται καὶ εἰς τὰς παρθένους τὸ αὐτὸ στάδιον τῆς ἠθικῆς μορφώσεως, ὡς καὶ εἰς τοὺς νέους.

διότι εἰς αὐτάς θέλει ἀνατεθῆ μίαν ἡμέραν ἢ μόρφωσις τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀποστολή των εἶναι νὰ εἰσκαγάωσιν ἐν τῷ μέλλοντι τὴν νεότητά εἰς ἓνα ἱερὸν ναὸν, ὅπου ἡ ψυχὴ θέλει ἀναγνωρίσει ἐκυτὴν ἀπέναντι τοῦ Πλάστου τῆς. Διὰ νὰ ἡμπορέσῃ μία μήτηρ ἐπιτυχῶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ μέγα τῆς ἀποστολῆς τῆς ἔργον, ὅποια πρέπει νὰ ἦναι ἡ νηπιόθεν ἠθικὴ αὐτῆς ἀγωγὴ; Πολλὰ καὶ διάφορα ἐφρόνου περὶ αὐτῆς κατὰ διχοφύρους ἐποχάς, ἐξ ὧν παραθέτομεν ἐνταῦθα τινά.

Ὁ Πλάτων ἐταύτισε τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἀνδρῶν μετὰ τῶν γυναικῶν. Μία ἐκ τῶν περὶ ἀνατροφῆς πολλῶν αὐτοῦ δοξασιῶν ἦτον, ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες ὀφείλουσι νὰ γυμνάζωνται εἰς τὴν ὄπλοφορίαν διὰ τὸν πόλεμον, νὰ διδάσκωνται τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν μουσικὴν, καὶ νὰ μὴ ἀποκλείωνται οὐδεμίαν, εἴτε διανοητικῆς εἴτε σωματικῆς ἀσκήσεως.

Ὁ δὲ Μουσῶνιος ἐφρόνει τὰ ἀκόλουθα: Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πρέπει νὰ ἀνατρέφονται καὶ αἱ θυγατέρες καὶ οἱ νέοι. Ἐλεγε δὲ ὅτι ἐνῶ τοὺς ἵππους καὶ κύνες, ἐάν τε ἄρρενες ἐάν τε θήλειαι ὦσιν, παιδεύουσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὸ νὰ μανθάνωσιν ἀμφοτέρωθεν τὴν κυνηγετικὴν, διὰ ποῖον λόγον εἰς τὰ λογικὰ ὄντα νὰ μὴ τηρῆται ὁ αὐτὸς νόμος; Μήπως ἡ ἀρετὴ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ εἰς τὰς θυγατέρας, ἢ εἶναι καλὸν οἱ μὲν ἄνδρες νὰ ἦναι σώφρονες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄφρονες, οἱ μὲν δίκαιοι, αἱ δὲ ἄδικοι; Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ δὲν θέλει γίνεαι καλὸς πολίτης, ἐάν ἦναι ἄδικος, ἢ δὲ γυνὴ δὲν θέλει γίνεαι καλὴ σύζυγος, ἐάν ἐπίσης ἦναι ἄδικος; διότι, κατὰ πρῶτον, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς θέλει ἀδικήσει, ὡς ἡ Ἐριφίλη, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀμφιάρου, ἥτις δωροδοκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πολυνεΐκου, κατὰ τὸν Θηβαϊκὸν πόλεμον, προέδωκε τὸν σύζυγόν τῆς. Διὰ τοῦτο, ἐξακολουθεῖ ὁ Μουσῶνιος, ἡ σωφροσύνη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀναγκαῖαι καὶ εἰς τὰ δύο γένη· λέγει δὲ πρὸς τούτους ὅτι

καὶ τὴν ἀνδρείαν δὲν πρέπει νὰ ἀποκλείωμεν ἀπὸ τῶν γυναικῶν· διότι καὶ αὐτῆς χρῆζουσι, διὰ νὰ μὴ ἐνδίδωσιν οὔτε εἰς τοὺς κόπους, οὔτε εἰς τὸν φόβον, ἀλλὰ νὰ ἀντέχωσιν εἰς ὅλα. Ὅτι δὲ καὶ αὐταὶ δύνανται νὰ κάμωσι μίαν ἡμέραν χρῆσιν τῆς ἀνδρείας αὐτῶν, αὐτὸ μᾶς τὸ ἀπέδειξαν αἱ Ἀμαζόνες, αἱ ὁποῖαι κατέστρεψαν πολλὰ ἔθνη διὰ τῶν ὄπλων των. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ μορφώνωνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀμφοτέρωθεν τὰ γένη· νὰ διδάσκωνται νηπιόθεν τί τὸ ὠφέλιμον, τί τὸ βλαβερὸν, τί τὸ ἀγαθόν, τί τὸ κακόν· νὰ συνειθίσωσιν εἰς τὸ νὰ ὑποφέρωσι τοὺς πόνους· νὰ ἀψηφῶσιν τὸν θάνατον, καὶ οὐδεμίαν συμφορὰ νὰ καταβάλλῃ τοὺς τε ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. Νὰ ἀποφεύγωσι τὴν πλεονεξίαν· νὰ τιμῶσι τὴν ἰσότητά· καὶ νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν. Προσθέτει μάλιστα ὅτι, ἐπειδὴ εἰς τοὺς υἱοὺς οὐδὲν καλὸν προκύπτει ἄνευ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας, καὶ αἱ παρθένοι ἄρα ὀφείλουσι νὰ διδάσκωνται αὐτὴν, διὰ νὰ μορφώσωσι τὰ ἠθικὰ των, νὰ ἀποκτήσωσιν εὐμένειαν ψυχῆς, νὰ ἀναπτύξωσι τὸν νοῦν αὐτῶν, καὶ νὰ περιορίζωσι τὰς ἀδυναμίας των. Καὶ ἐνῶ αἱ παρθένοι ἔλαβον παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ ἐνῶ προωρίσθησαν εἰς τὴν πράξιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, ὡς οἱ ἄνδρες, ἐνῶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς αἰσθησεις, βλέπουσιν, ἀκούουσιν, ὁσφραίνονται ὁμοίως· ἐνῶ ὁ Δημιουργὸς ἐπροίκισεν αὐτάς διὰ τῶν αὐτῶν δώρων, πῶς αὐταὶ ἀποκλείονται ταύτης τῆς διδασκαλίας, ἐνῶ μόνη ἡ φιλοσοφία δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτάς σώφρονες, ἐναρέτους καὶ ἀμέμπτους εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀγαθὰς κηδεμόνας τοῦ ἀνδρός καὶ τῶν τέκνων;

Καὶ μή πως φρονεῖ τις ὅτι ἡ ἀπαίδευτος γυνὴ εἶναι κρείττων τῆς πεπαιδευμένης καὶ φιλοσόφου; Κατ' ἐμὴν κρίσιν, λέγει ὁ αὐτὸς, ἡ καλῶς μεμορφωμένη γυνὴ εἶναι κόσμος εἰς τὸν σύζυγόν τῆς, μέγα ὄφελος εἰς τὰ τέκνα τῆς, καὶ καλὸν παράδειγμα εἰς τὰς φίλας τῆς, ἐνῶ ἐκείνη στερεῖται

τούτων τῶν πλεονεκτημάτων. Τινὲς λέγουσιν ὅτι δὲν εἶναι καλὸν αἱ γυναῖκες νὰ παραμελῶσι τὰ οἰκονομικά των ἔργα καὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς ἀνάλυσιν συλλογισμῶν καὶ λόγων. Καὶ ἐγὼ λέγω ὅτι ὄχι μόνον εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι καλὸν νὰ παραμελῶσι τὰς ἐργασίας των διὰ μελέτας καὶ συλλογισμοὺς, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν θέλουσι βάλῃ εἰς ἐνέργειαν, ἀλλὰ αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας εἶναι ματαία σπουδὴ. Καθὼς δὲ τὸ νὰ λαμβάνῃ τις ἱκτρικὰ πολλὰ ἀδιάφορα πρὸς τὴν υγείαν, εἶναι πολὺ δυσάρεστον, ὁμοίως καὶ τὸ ἀσχολεῖσθαι περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ὄφελος παρέχει εἰς ἐκείνον, ὅστις δὲν αἰσθάνεται τὸν ἔρωτα τῆς ἀρετῆς. — Ταῦτα ἐφρόνει ὁ Μουσῶνιος.

Ἄς ἐξετάσωμεν δὲ ἤδη καὶ τινὰς τῶν μεταγενεστέρων, τίνι τρόπῳ ἐσκέπτοντο περὶ αὐτοῦ τοῦ τόσον σπουδαίου ζητήματος. Ἐπὶ Λουδοβίκου ἰδ', εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ κυριαρχικὸς χαρακτὴρ ἐβασίλευεν εἰς τὰς γυναῖκας, ἡ δὲ παιδεία ἐθεωρεῖτο δι' αὐτάς μικροῦ λόγου ἀξία, ἠκούσθη εὐνοϊκῆ τις φωνὴ ἐξερχομένη ἀπὸ κληρικόν τινά, ὅστις ἐπέμενε λέγων, ὅτι ἐθεώρει ὡς πολὺ ἀναγκαῖον νὰ μὴ παραμελῆται ἡ ἠθικὴ ἀνατροφή τῶν θυγατέρων. Ἀλλὰ ποῖον εἶδος ἠθικῆς παιδείας ὠρίζε δι' αὐτάς; Αὐτὸς ἠθέλην ὥστε αἱ γυναῖκες νὰ διδάσκωνται μόνην τὴν κατήχησιν, χειροτεχνήματά τινα, νὰ γυμνάζωνται εἰς τὸν χορὸν, νὰ ψάλλωσι, νὰ ἐνδύωνται μεγαλοπρεπῶς, καὶ νὰ ἔχωσιν ἀκριβῆ γνώσιν τῶν τυπικῶν προσρήσεων. Ὅποια πεπλανημένη ἰδέα! Ὁ Φλερεῖ εἰς ταῦτα ἐπρόσθετε τὰ ἀκόλουθα: Αἱ γυναῖκες ὀφείλουσι νὰ μάθωσι τὴν Γραφήν, καὶ νὰ γυμνάσωσι τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τὸ νὰ δέχωνται συμβουλὰς, νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς ὀλίγην ἀριθμητικὴν, καθ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν οἰκονομίαν τὴν οἰκιακὴν, καὶ νὰ ἔχωσι μικρὰς γνώσεις περὶ ἱατρικῆς, διὰ νὰ προσφέρωσι τὰς πρώτας βοήθειας εἰς τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀσθενεῖς. Ἀπέκλειε δὲ αὐτάς τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἠθ-

κῆς, τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἱστορίας· καὶ ἔλεγεν ὅτι, ἐκείνο ὅπερ δύναται νὰ ὑψώσῃ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν, νὰ ἀναπτύξῃ τὸν νοῦν αὐτῶν, νὰ φωτίσῃ τὴν συνείδησίν των πρέπει νὰ ἦναι πολὺ μακρὰν αὐτῶν· διότι δι' αὐτῶν ἀναπτύσσεται ἔτι μᾶλλον ἡ ματαιότης των. Ἐνῶ ὁ Φλερεῖ ἐσκέπτετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τῷ ἐπέρχεται μία ἄλλη ἰδέα πάντη ἀλλοία τῆς πρώτης. Ἐλεγε ὅτι ἀπατῶνται ὅσοι νομίζουσι τὴν γυναικίαν ἀνατροπὴν ματαίαν καὶ ἄχρηστον. Πῶς εἶναι δυνατόν τοῦτο; Μήπως καὶ αὐταὶ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν ψυχὴν, ὡς καὶ οἱ ἄνδρες; ἢ μήπως καὶ αὐταὶ δὲν ἔχουσι τὸν αὐτὸν λόγον νὰ διευθύνωσι, τὴν αὐτὴν θελήσιν νὰ κανονίσωσιν, ἢ μήπως ἦναι ἰκανώτεραι ἡμῶν, ὥστε δὲν χρῆζουσιν ἠθικῆς παιδεύσεως;

Ὅμοίως καὶ ὁ Φενελὼν, ἀφοῦ διεξεπεραίωσε τὰς σπουδὰς του, μετὰ τὸν δεκαετῆ ἱερατικὸν βίον του, ἤρξατο διδάσκων εἰς τὰς παρθένας τὴν πορείαν, ἣν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐταὶ, καὶ συνέγραψεν ἐπὶ τούτῳ τὸ λαμπρὸν ἐκείνο σύγγραμμα, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ἀριστοῦργημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὀνομάσας αὐτὸ « ἀ ν α τ ρ ο φ ῆ ν τ ῶ ν ν ε α ν ἰ δ ῶ ν. » Ἐν αὐτῷ θεωρεῖ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν γυναικῶν τοσοῦτον ἀναγκαῖαν, ὅσον καὶ τῶν ἀνδρῶν· στηρίζει δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπ' αὐτῆς τῆς θρησκείας, λέγων ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες ἐξηγοράσθησαν δι' αὐτοῦ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι καὶ αὐταὶ εἶναι προωρισμέναι διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἐάν δὲ παραδεχθῶμεν τὸ ἐναντίον, θέλομεν καταστρέψαι καὶ αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Τοιαύτη ἦτον ἡ περὶ ἀνατροφῆς ἰδέα αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός.

Ἀλλὰ μήπως αὐτὸ τὸ περὶ ἀνατροφῆς φρόνημα τοῦ Φενελῶνος παρεδέχοντο πάντες κατ' ἐκείνον τὸν αἰῶνα; τί λέγω; σήμερον ἀκόμη θεωρεῖται μικροῦ λόγου ἀξίον ὑπὸ πολλῶν. Τῶνόντι, εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα, παραμελεῖται εἰσέτι ἡ ἠθικὴ μόρ-

φωπὶς τοῦ γυναικείου φύλου, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι αὐταὶ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ μαθήσεως. Καὶ ἐνῶ ὀφείλουσι νὰ φωτίσωσι τὸν νοῦν, ὃν παρέλαβον ἐκεῖναι παρὰ τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑψώσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, περιορίζουσι τὴν ἠθικὴν των εὐδαιμονίαν, καταστρέφουσιν αὐτάς, ἐμφυτεύουσιν εἰς τὰς καρδίας των τὸν ἔρωτα τῆς πολυτελείας καὶ τὴν φιλαρέσκειαν ὡς τὸν εἰδικὸν τοῦ φύλου αὐτῶν προορισμόν. Καὶ ἀφοῦ ἅπαξ ἐντυπώσωσιν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν αὐτάς τὰς καταστρεπτικὰς ἀρχάς, τότε αὐταὶ οὐδόλως φροντίζουσι περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς, καὶ ἀσπάζονται μετὰ ζήλου τὸ οὐτιδανὸν καὶ τὸ ἄσκοπον. Διημερεύουσαι καὶ διανυκτερεύουσαι ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τῆς Καλυψοῦς, ἐπὶ τέλους ἐπιφέρουσι καὶ αὐτῆς τῆς υἱείας αὐτῶν τὴν καταστροφὴν. Ἀλλὰ τί γενικῶς φρονεῖται περὶ τῆς τοιαύτης διαφθορᾶς τοῦ φύλου τούτου; Μήπως ἡ καταστροφὴ τῶν γυναικῶν θέλει περιορισθῆ εἰς αὐτάς μόνον, ἢ θέλει ἐγκεντριθῆ εἰς ἅπαντας τὴν ἀνθρωπότητα; Ἡ ἠθικὴ διαφθορὰ, ἡ μικρόνοια τοῦ ἑνὸς φύλου ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Ἡ ἠθικὴ ὀλιγωρία, ἡ ἄγνοια τοῦ ἀληθοῦς συμφέροντος, ἡ παραγκώνισις τῶν καθηκόντων, τὰ πλεῖω τῶν κακῶν, ἅτινα μαστίζουσι σήμερον τὴν κοινωνίαν μας εἶναι ἀποκυήματα τῆς γυναικείας ἀνατροφῆς. Ναι, εἶχε δίκαιον ἡ γυνὴ τοῦ Λαωνίδα, ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τίνος, πῶς αἱ Λακεδαιμόνιαι γυναῖκες ἄρχουσιν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, νὰ ἀποκριθῆ· « διότι μόναι ἤμεῖς τίκτομεν ἄνδρας. » Ὄφείλουμεν ἄρα καὶ ἡμεῖς, ἀφοῦ παραδεχθῶμεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῆς γυναικός, (δὲν ἐνοῶ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς ἐκπαίδευσιν, τοῦτο ἄλλο ζήτημα) νὰ ὁμολογήσωμεν μετὰ τοῦ Φενελῶνος, ὅτι ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν καλὸν προκύπτει· διότι ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται νὰ μορφώσωσιν ἐναρέτους πολίτας. Πᾶσα ἠθικὴ ἀνάπτυξις τῆς μητρὸς συντείνει πολὺ εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ τέκνου· διότι ὅλας πρῶτας ἐντυπώσεις τὸ τέκνον παρ' αὐ-

τῆς λαμβάνει. Ἡ φωνὴ τῆς εἶναι ὁ πρῶτος ἤχος ὅστις προσβάλλει τὰς ἀκοάς του, τὸ βλέμμα τῆς, ἡ πρώτη ἀκτὶς ἥτις φωτίζει τὴν ὄρασιν αὐτοῦ, τὰ ἀσμάτιά τῆς, ἡ πρώτη μουσικὴ ἁρμονία, καὶ τὰ θυπεύματα τῆς, ἡ πρώτη ἠδονὴ τῆς νηπίου ἡλικίας. Αὐτὰ μᾶς ἀνατρέφουσιν· εἰς δὲ τὴν νεανικὴν αὐτὰ μᾶς ὀδηγοῦσιν.

Ἡ ἱστορία διηγεῖται ῥητῶς πολλὰ, δι' ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ γυναικεία ἀνατροφή ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἀνδρῶν.—Ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐγένοντο ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ ἐνδόξου μέλλοντος τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου. Ἡ ἀρετὴ αὐτῶν, ὁ πρὸς τὸν Θεὸν δικαῆς αὐτῶν ἔρωσ, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν σερεὰ πίσις, τοσοῦτον ἐπηρέασαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς ὅπως ἀναπτρωθῆς ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν τάτων ἐκείνων δογμάτων, ἅτινα ὡς ζωήρυτα νάματα ἔρρεον διὰ τῶν χειλέων ἐκείνων, παρατεῖ τὸ δικηγορικὸν αὐτοῦ στάδιον, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν γενναίαν ἀπόφασιν τῆς ἐντελοῦς αὐταπαρνησίας καὶ τῆς εἰς Θεὸν ὀλοσχεροῦς ἀφοσιώσεως. « Ἐως αὐτῆς τῆς στιγμῆς, ἔγραψεν εἰς τινὰ τῶν φίλων του, ἤμην βεβουλημένος εἰς ἡθάργον. Τώρα πρῶτον ἀνοίγω τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀπολαύω βαθμηδὸν τοῦ ἀληθοῦς τοῦ Εὐαγγελίου φωτός, ἀναγνωρίζων τὸ ἐπισφαλὲς τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. » Ἡ πρώτη ὠθησις πρὸς τοιαύτας ἰδέας ἐγένετο ὑπὸ τῶν δύο ἐκείνων γυναικῶν, τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἐμμελίας καὶ τῆς ἀδελφῆς του.

Ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, ὁ μέγας ποιητὴς Βαρναῆ, κατὰ τὴν τραγικὴν στιγμὴν τῆς καταδίκης του, φέρει εἰς τὴν μνήμην του τὴν μητέρα του, ἀπονέμει εἰς αὐτὴν τὴν μεγαλητέραν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν γενναϊότητα, τὴν ὁποίαν τῷ ἐνέπνευσε νὰ δέχηται μετὰ καρτερίας καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Ἐλεγε δὲ καθ' ἑαυτὸν ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ ὠραιότερον δῶρον, τὸ ὁποῖον μία μήτηρ δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὰ τέκνα τῆς. Ἐγραψε δὲ ἐπιστολὴν καὶ πρὸς τὴν

ἀδελφὴν του, ἐν ἣ τῇ ἔλεγεν ὅτι τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τῆς νὰ μὴ τὴν ἐμπιστευθῆ εἰς ἄλλον πλὴν τῆς μητρὸς των· διότι αὐτὴ μόνη δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα. « Ἡ μήτηρ μου, » τῇ ἔγραψε, με τοιαύτας ἱεράς διδασκαλίας ὥπλισε τὴν καρδίαν μου, ὥστε περὶ φρονῶ καὶ τὰς δυστυχίας, καὶ αὐτὸν τὸν ἀπροσδόκητον θάνατον· ἐκείνη με προητοίμαζεν, ὡς νὰ προεῖδε τὴν τρικυμίαν, ἣτις ἔμελλε νὰ με ἀρπάσῃ ἀπὸ τοῦ κόσμου. »—Ὁ διάσημος Κάντ ἐπανελάμβανε συνεχῶς ὅτι τὴν ἀνατροφὴν του ἐχρεώσται εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἔλαβε παρὰ τῆς μητρὸς του. Αὐτῇ τῷ ἐνέπνευσε τὰς ἐξοχωτέρας τῶν ἐπιστημῶν, δηλαδὴ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἀρετὴν. Εἰς τοὺς μικροὺς περιπάτους, τοὺς ὁποίους συνεθίζεν αὐτῇ νὰ κάμνῃ πάντοτε μετὰ τὸν υἱὸν τῆς συνδιελέγετο περὶ ὠφελίμων πραγμάτων, εὐχαριστεῖτο νὰ τὸν διδάσκῃ ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς διαχύσεως. Πᾶν ὅ,τι θαυμαστὸν διέκρινεν εἰς τὴν φύσιν, τὸ ἀνέπτυσεν εἰς αὐτὸν, ζητοῦσα ἵνα τῷ ἀποδείξῃ ἰσχυρότερον ὅτι ὑπάρχει ἐν ὃν ὑπεράνω πάντων, ὅπερ διέπει τὰ πάντα. Ἡ μεγαλητέρα αὐτῆς προσπάθεια ἦτο νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τέκνου τῆς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· διότι ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν καλὸν ἤμπορεῖ νὰ προκύψῃ. Ὅπως ὁ σφόδρος τὸν ὁποῖον θάπτουν εἰς τὴν γῆν, ἐὰν ἡ οὐράνιος δρόσος ἐγκαίρως δὲν ἐπιπέσῃ, δὲν θέλει ποτὲ καρποφορήσει, ὡσαύτως καὶ αὐτὰ τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, δὲν θέλουσι καρποφορήσει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν ὁ ἔρωσ τῆς θρησκείας δὲν ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτῶν. Ὅποια ἱερὰ διδασκαλία μητρὸς πρὸς τέκνον; Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ γῆρας του ὁ Κάντ ἔλεγε, « δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ὅτι, πᾶν ὅ,τι καλὸν ἐν ἐμοὶ εὐρίσκειται τὸ χρεωστῶ εἰς τὴν μητέρα μου. »—Εἰς ἄλλος δὲ διάσημος ἀνὴρ, ὁ περίφημος γεωλόγος Κυβιέρος, τὰς πρῶτας ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἀνέπτυξαν τὴν εὐφυῆν του, ἔλαβε παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἔλεγε πολλάκις εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ συνα-

ναστρεφόμενος, « εἰς τὴν φίλην μητέρα μου χρεωστῶ τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα τῶν σπουδῶν μου· διότι ὡς τὴν μόνην τῆς εὐχαρίστησιν ἐθεώρει νὰ βλέπῃ τὸν υἱὸν τῆς νὰ καταγίνεται πάντοτε εἰς ἀναγνώσεις ὠφελίμων. Με αὐτὴν τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἔδωκεν ἡδυνήθη νὰ σπείρῃ εἰς τὴν καρδίαν μου τὸν ἀπειρίριστον ἔρωτα πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ τὴν περιέργειαν πρὸς ὅλας τὰς Φυσικὰς ἐπιστήμας. »—Ὁ Μέγας Ναπολέων ἔλεγεν ὅτι τὸ εὐτυχὲς μέλλον ἑνὸς τέκνου εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τῆς μητρὸς· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐχρεώσται εἰς τὴν μητέρα του τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ θεσιν.

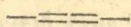
Ὁμοίως καὶ ἡ κακὴ διαγωγή τοῦ τέκνου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μητέρα.—Ὁ Λουδοβίκος γ'. ἐφιλοτιμήθη νὰ ὁμοιάσῃ τὴν μητέρα του εἰς πᾶν εἶδος διαφθορᾶς. Εἰς αὐτὸν διέκρινε τίς τὰ πάθη Ἰσπανίδος γυναικός, τοὺς μυθιστορικοὺς ἐκείνους χαριεντισμοὺς, τὴν μεγάλην ἀποστροφὴν πρὸς τὴν θρησκείαν, τὸν δεσποτικὸν καὶ υπερήφανον χαρακτῆρα· αὐτὸς διέτταπε νὰ προσκυνῶσι τὸν θρόνον του, ὡς ἄλλο θυσιαστήριον.

Ἐξ ὅλων τούτων τί δυνάμεθα νὰ φρονώμεν περὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν γυναικῶν;

Ἀφοῦ ἅπαξ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ μόρφωσις τῆς κοινωνίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν μητέρων, δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς μικρὸν κύκλον τὸ στάδιον τῶν νεανίδων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ νοῦς αὐτῶν, νὰ διδάσκηται εἰς αὐτάς ἡ ἀληθὴς παιδεία, καὶ οὐχὶ ἡ ψευδοπαιδεία, αὐτὴ ἡ καταστρεπτικὴ μαστιγὴ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκριζωθῇ ἀπὸ τῶν καρδιῶν αὐτῶν ὁ ἔρωσ τοῦ ψευδοῦς πολιτισμοῦ, νὰ ἐμφυτευθῇ εἰς αὐτάς ὁ ἔρωσ τῆς πραγματικότητος, καὶ οὐχὶ τῆς ματαίας ἐπιδείξεως. Ἄς παύσῃ πλέον ὁ ζενικός πιθικισμὸς. Τὸ πρῶτον μάθημα τῶν νεανίδων ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ γνώσις τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης, καὶ οὐχὶ ὁ ψευδισμὸς τῶν ξένων γλωσσῶν. Πᾶσα ἀνάγνωσις, ἣτις δὲν

συντελεῖ οὔτε εἰς τὴν ἠθικὴν μὲν μορφῶν ἐν γένει, οὔτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος, ὀφείλει νὰ θεωρῆται ἄπο σκοποῦ διὰ τὰς νέας. Διάπλασις τῆς καρδίας, ἀληθὴς φωτισμὸς τοῦ νοῦς, πράξεις ἀγαθαί, ἰδοὺ ὁποῖον πρέπει νὰ ᾖ τὸ σπουδαιότερον μέλημα τοῦ γυναικείου φύλου. Ναι, φίλοι νεάνιδες, αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον ἡμῶν, νὰ μορφωθῶμεν εἰς τὸ ἀγαθόν, καθὼς ἄνθρωποι, ὡς πᾶς τις ἄλλος· οὐδὲν ἀναγκαιότερον καὶ σεμνότερον τῆς γυναικείας μορφώσεως· διότι, « Γυναικὸς ἀγαθῆς οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα ».

Εὐφροσύνη Α. Ὁχάννη.

ΤΑ ἈΝΘΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.

Δώδεκα ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη· ἡ διήγησις ὅμως ἐκείνη, ἡ σκηνὴ ἐκείνη, τοσοῦτος ζωηρῶς ἔμεινεν ἐγκεχαρηγμένη ἐν τῇ μνήμῃ μου, ὥστε νομίζω ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν εἰσέτι εὐρίσκομαι θέσιν, ὑπὸ τὸν προαιώνιον τοῦ κήπου μας πλάτανον, φέρων τὴν ἐορτάσιμόν μου φουστάνελλαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπιπτεν ἡ μεγάλη καὶ τρομερὰ—ἐκ λευκοσιδήρου(τενεκὲ)— Πάλλα μου, σηρίζων τὴν ἀριστεράν μου χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς γηραιᾶς θείας μου καὶ διὰ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἔχων ἐνηγκαλισμένη τὴν πεφιλημένην μικρὰν ἐξιδέλφον μου Ἀμαλίαν. Τάλαινα Ἀμαλία! ἐμαράνθη πρόωρος, ὡς τὰ ἄνθη, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο κεκοσμημένη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ ξανθὴ καὶ οὐλὴ κόμητις!

Ἦτο μεσημβρία· ὁ καύσων τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτον ἀνυπόφορος καὶ ὄλοι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπανελαμβάνομεν τὸ τυπικὸν καὶ κλασικὸν ἐκεῖνο, « Οὐφ! τί ζέστη! » Αἴφνης φωνή τις ἠκούσθη λέγουσα, « Ἄς πᾶμεν νὰ

» παίξωμεν ἔς τὸ περιβόλι! » καὶ ἐν ἀκαρεῖ ὄλον ἐκεῖνο τὸ σπῆνος τῶν παιδαριῶν, ὅλον τὸ μικρὸν ἐκεῖνο συγγενολόγι, ἐξαδέλφαι, παρεξαδέλφαι καὶ ἐξαδέλφοι, οἵτινες εἶχον συνέλθει εἰς τὴν οἰκίαν μας διὰ νὰ ἐορτάσουν μετὰ τῆς θείας μου τὴν 15 Αὐγούστου, ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς, ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν κήπον μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, μεθ' ὅσης, εἶμαι βέβαιος, οἱ Ζουάβοι δὲν ὤρμησαν ἐπὶ τὸ Μαλακκῶφ. Εἰσελθόντες εἰς τὸν κήπον διεσκορπίσθημεν μετὰ τοῦ συνήθους παιδικοῦ θορύβου, ἄλλος ἐδῶ καὶ ἄλλος ἐκεῖ καὶ ἐπεπέσαμεν ὡς τρομεραὶ ἀκρίδες ἐπὶ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ὀπωρῶν, καὶ, Κύριε οἶδε, πῶς ἤθελε καταντήσει ὁ κήπος ἐκεῖνος ὁ παραδοθεὶς εἰς τὴν διάκρισιν δωδεκάδος ἀνησύχων καὶ ζωηρῶν τεκνίων, τῶν ὁποίων τὸ πρεσβύτερον, ἡ ἀφεντιά μου μετὰ τὴν πάλλα τῆς, ἦτο μόνις δεκαετῆς, ἀν' αἴφνης γνωστοτάτη καὶ φιλιτάτη τις φωνὴ δὲν μᾶς προσεκάλει πρὸς αὐτήν· ἦτον ἡ θεία μου, ἥτις ἐφοδῆθη μήπως τρέχοντες καὶ παίζοντες ἐντὸς τοῦ κήπου ἀσθενήσωμεν· καὶ δευτέρον, ἄς ὁμολογήσωμεν τὴν μαύρην ἀλήθειαν, καταστρέψωμεν τὰς φίλας φυτείας τῆς. Ἐτρέξαμεν ἀμέσως ὄλοι καὶ περιεκυκλώσαμεν αὐτήν ὡς τὰ νεοσσὰ τὴν μητέρα των· Αὐτὴ δὲ μᾶς εἶπε.— « Φθάνει τόσον ὅπου ἐπαίξατε, πουλάκια μου! ἔλατε τώρα ν' ἀναπαυθῆτε καὶ νὰ » ξεϊδρώσητε εἰς τὴν σκιάν τοῦ Πλάτανου. » — « Ὁά, ἔλθης καὶ σὺ μαζὺ μας, » θεία; » — « Ναι, ναί, θὰ ἔλθω. » — « Ὁά » μᾶς εἶπῆς καὶ ἐνὰ παραμῦθι; » εἶπε μετὰ τὴν ἀγγελικὴν ἀργυρόχρον φωνήν τῆς ἡ Αμαλία.— « Ναι, ναί, ἕνα παραμῦθι, θεία! » ἀνεκράξαμεν ὄλοι κροτοῦντες τὰς χεῖρας.— « Καλὰ, ἔλατε. » ἀπήντησεν ἡ θεία μου καὶ μᾶς ὠδήγησεν ὑπὸ τὸν Πλάτανον. Καθήσασα δὲ ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ἑδρας, ἥτις εὐρίσκειτο παρὰ τὸ στέλεχος τοῦ δένδρου καὶ σπογγίσασα τὰ ὑπὸ τοῦ ἰδρωτὸς κάθυγρα μέτωπά μας, μᾶς διηγήθη τὴν ἀκόλουθον διήγησιν.

« Ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ

ὁ Σωτὴρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἔστειλε Τάγμα ἀγγέλων ἵνα ὀδηγήτωσι θριαμβευτικῶς εἰς τὸν Οὐρανὸν τὴν Παναγίαν Παρθένον, τὴν Μητέρα τοῦ. Ἡ ἀειπαρθένο, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ οὐράνιοι Πρέσβεις ἐπαρουσιάσθησαν ἐνώπιόν τῆς καὶ ἀνήγγειλον τὴν ἀθανασίαν αὐτῆς καὶ τὴν πρὸς τὸν Υἱὸν καὶ Θεὸν αὐτῆς ἀνάκλησιν, ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας δεσμίδα ἀνθέων, πιστῶν εἰκόνων τῆς καρδίας τῆς. Ἀνερχομένη δὲ τὰς οὐρανίους ἐκτάσεις ἐπὶ τῶν πτερῶν τῶν αὐτῶν φορέων τῆς, ἔφριπτε μετ' ἐνὸς συμπαθοῦς βλέμματός τῆς ἀνὰ ἐν ἄνθος ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἐξ ἧς ἀπεχωρίζετο μὲν διὰ παντός, ἀλλ' ἦν δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ λησμονήσῃ ποτέ. Πρὶν δὲ πέσουν τὰ τελευταῖα ἄνθη, ἡ Παναγία εἰσηλθεν εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἰψίστου καὶ ἐφύλαξεν ἐν λευκὸν ῥόδον μετὰ κλόνου δάφνης· καὶ τὰ δύο ταῦτα φυτὰ διέμενον, ὡς πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀφθαρτα, ἀμάραντα, ἀθάνατα· καὶ ἡ Παναγία ἠγάπα τὰ ἄνθη ταῦτα καὶ ἐκράτει αὐτὰ πάντοτε εἰς τὰς χεῖράς τῆς ὡς τελευταῖον τῆς ὕλικῆς Πατρίδος τῆς ἐνθύμημα. Τὰ ἄλλα δὲ ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἡ ἀειπαρθένο, κατὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς ἔφριψε, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, μετεμορφώθησαν κατὰ τὴν πτώσιν των εἰς δώδεκα ψυχὰς καὶ ἦλθον νὰ οἰκήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὰ σώματα δώδεκα Παρθένων.— Αἱ Παρθένοι αὗται ἐμεγάλωσαν καὶ ἐκάστη ἠκολούθησε διάφορον ὁδόν. Ἰπῆρξαν ἄρὰ γε ἄξιοι τῆς θείας Προστάτιδος αὐτῶν; Ἐξεπλήρωσαν ἄρὰ γε τὴν ἀποστολήν των; Ὁά τὸ ἴδωμεν.

» Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς περιόπου αἰῶνος καὶ τὸ τελευταῖον ἄνθος ἐμαράνθη, καὶ ἡ τελευταῖα γυνὴ ἀπέθανε, καὶ ἡ τελευταῖα ψυχὴ ἀνέβη εἰς τὸν Οὐρανόν. Τότε ἡ Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων προσεκάλεσεν ἐνώπιόν τῆς ὄλας ἐκεῖνας τὰς ψυχὰς καὶ ταῖς ἐζήτησε λόγον τῶν πράξεων των.

— Κατέσθαιρα ὄλην μου τὴν ζωὴν, εἶπεν ἡ πρώτη, εἰς μάταια καὶ ἐπιπόλαια πράγματα. Γέννηθῆσα πλούσια καὶ ὀραία,

διεφθάρην πρῶτως ὑπὸ τῶν κολακειῶν τῶν περιστοιχοῦντων με καὶ μεγίστην περὶ ἐμαυτῆς ἔλαβον ἰδέαν· ὁ μόνος μου λογισμὸς ἦσαν τὰ κοσμήματα, αἱ ἐορταὶ καὶ αἱ διασκεδάσεις, ἡ μόνη μου φροντίς πῶς νὰ λάμπω, πῶς νὰ ἐπισύρω τὰ βλέμματα, πῶς νὰ κάμω νὰ δμιλοῦν δι' ἐμέ. Ὅλοι οἱ νέοι με ἐπεριτριγύριζον, με ἐκολάκευον, ἐξεθείαζον τὴν ὀραιότητά μου, μοὶ ἐπλεκον χιλιούς στεφάνους, καὶ ἐθεώρουν ὡς δῶρον ἀνεκτίμητον ἐν βλέμμα μου, ἐν μειδιάματά μου, ἕνα λόγον μου, καὶ ἤριζον πρὸς ἀλλήλους διὰ τὴν δεξιάν μου, διὰ τὴν ὀραιότητά μου, διὰ τὰ πλοῦτή μου. Ἐγὼ δὲ πρὸς ὄλους ἐμειδίω, εἰς ὄλους ἐδίδαν ἐλπιδας, ἀλλὰ καὶ ὄλους ἠπάτων· ὁ σκοπὸς μου ἦτο νὰ ἔχω πολλοὺς ἐξευγμένους εἰς τὸ ἄρμα τῆς κενοδοξίας μου. Ὄθεν καὶ ἀντέτεινον πάντοτε εἰς τὰς περὶ συζύξιος προτροπὰς τῶν γονέων μου, νομίζουσα ὅτι εἶναι πάντα καιρὸς καὶ θέλουσα νὰ χαρῶ ἀκόμη τὴν βασιλικὴν ἐκείνην ζωὴν. Οἱ γονεῖς μου ἀπέθανον, καὶ ἐγὼ ἐξηκολούθουν τὸν αὐτὸν βίον. ἀντὶ δὲ νὰ λυπηθῶ διὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων μου, ἐχάρην μάλιστα, διότι ὁ θάνατός των με καθίστα ὄλος κυρίαν τῶν πράξεών μου. Καθ' ὅσον ὄμως παρήρχοντο τὰ ἔτη μου, οἱ λατρευταί μου με ἐγκαταλίμπανον βαθμηδὸν ὄλοι, καὶ ἡ ὀραιότης μου ἤρχισε νὰ ἐκλείπη. Τέλος ἔφθασε μία στιγμὴ, καθ' ἣν τρομερὸν δι' ἐμε κενὸν ἐσχηματίσθη πέριξ ἐμοῦ καὶ εἰς μάτην διὰ ψευδῶν καὶ τεχνιτῶν μέσων ἐπροσπάθουν νὰ καταστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπαγωγὸν ἀκόμη· οἱ ὄλοι, οἵτινες με ἐπλησίαζον ἔτι, ἐπραττον τοῦτο ἢ ἵνα με χλευάζωσιν, ἢ διότι ἐκ τύχης εὐρίσκειτο πλησίον μου νέα τις καὶ ὀραία γυνή. Ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως ταύτης ἡ λύπη μου ὑπῆρξε τοσαύτη, ὥστε με ἔφερεν εἰς τὸν τάφον. . . .

» Ἡ Παναγία χλευαστικῶς ἐμειδίασε.

— Τοιαύτη τις ὑπῆρξε καὶ ἡ ἰδική μου ζωὴ, εἶπεν ἡ δευτέρα ψυχὴ· Ἐγὼ ὅμως δὲν ἔμεινα ἄγαμος, ἀλλ' ἐνυμφεύθην καὶ ἐνυμ-

φεύθην ὅπως εὐχαριστήσω κάλλιον τὴν κενοδοξίαν μου καὶ τὰς πρὸς τὰ κοσμήματα, τοὺς συρμούς, τὰς δισκοδάσεις καὶ τὸν θόρυβον ἐρέξεις μου. Ἀντὶ νὰ φροντίζω περὶ τοῦ οἴκου μου καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων μου, ἐφρόντιζον μόνον περὶ φροῦδων καὶ βλαβερῶν πραγμάτων. ἐφρόντιζον νὰ μανθάνω τοῦ εὐρίσκονται δύο διὰ νὰ γίνω καὶ ἐγὼ τρίτη διὸ καὶ καθεκαστὴν εἶχον ἔριδας καὶ διενέξεις μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἄλλως τε συζύγου μου, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲ ὑπερηγάπα, ἀλλὰ διὰ τῆς κακῆς ταύτης διαγωγῆς μου, ὕστερον μὲ εἶχε μισήσει καὶ βδελυχθῆ, διότι ὑπήκουσα εἰς τὰς κακὰς εἰσηγήσεις τῆς μητρὸς μου καὶ εἰς τὴν κακὴν μου κεφαλὴν, ἥθελα καὶ καλὰ νὰ κατασπαταλήσω ὅσα ἐκέρδιζεν οὗτος διὰ τῆς ἐργασίας του, εἰς ἐνδύματα καὶ εἰς κοσμήματα, καὶ μετεχειρίζουην αὐτὸν οὐχὶ ὡς σύζυγον, ἀλλ' ὡς ὑπέρετην μου, ὀνομάζουσα αὐτὸν καθεκαστὴν *χ α μ ἄ λ η ν*, ἄ ν ὅ η τ ο ν καὶ τὰ τοιαῦτα. Τέλος διεζεύχθημεν καὶ μετὰ τὴν διάζευξίν μας ὁ κόσμος ἀντὶ νὰ μοὶ μειδιᾷ ἐρατεινῶς, ὡς πρότερον, μοὶ ἐμειδιᾷ χλευαστικῶς. Ζήσασα δὲ εἰσέτι ὀλίγα ἔτη παραγωνισμένη καὶ περιφρονημένη ἀπὸ ὄλους καὶ μεταμελουμένη διὰ τὴν ἀπερίσκεπτον διαγωγὴν μου, ἀπέθανον *ἐ κ τ ῆ σ π ε ἰ ν η σ*· διότι ὄλοι μὲ ἐγκατέλιπον καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐργασθῶ ἵνα τραφῶ, ὡς μὴ μαθοῦσα ὅταν ἤμην νέα νὰ ἐργάζομαι. . . .

» Ἡ Παναγία ἀπέστρεψε περιφρονητικῶς τὸ πρόσωπον.

— Γεννηθεῖσα ἐκ πτωχῶν μὲν πλὴν τιμίων γονέων, ὄφειλον, εἶπεν ἡ τρίτη, νὰ ἀκολουθήσω τὸ παράδειγμά των καὶ νὰ ζήσω πάντοτε ἐνάρετος καὶ ἀμωμος. Πλὴν οἶμοι! ἡ ἀκάθεκτος πρὸς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς τάσις μου, οἱ πειρασμοὶ τοῦ κόσμου καὶ αἱ κακὰ συναναστροφὰί μὲ κατέστρεψαν. Ἀπατηθεῖσα ὑπὸ τινος αἰσχροῦ καὶ φαυλοβίου νέου, τοῦ ὁποίου εἰλικρινεῖς ἐνόμιζον τὰς ὑποσχέσεις, ἐξώκειλα· ὁ ἀπατῶν μετ' ὀλίγον μὲ ἐγκατέλειψε καὶ ἐγὼ

παρασυρθεῖσα ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῶν παθῶν, ὑπὸ τῶν προτάσεων καταχθονίου τινὸς γραϊδίου καὶ ὑπὸ τοῦ καταφλέγοντος τὰ στήθη μου μεγάλου τῆς φιληδονίας πυρός, κατέφυγον εἰς αἰσχροῦ καὶ ἀνομόμαστον καταγώγιον, καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ἐγκλήματος εἰς ἐγκλημα κατήντησα ἔκτρομα τῆς φύσεως, μέχρις οὗ ἡ χεὶρ τοῦ Δημίου ἠλευθέρωσεν ἀπ' ἐμοῦ τὴν κοινωνίαν, τῆς ὁποίας κατέστην ὁ λυμῶν καὶ ἡ μᾶστιξ.

» Ἐρύθημα αἰδοῦς καὶ βδελυγμοῦ ἐκάλυψε τὸ ἀγνὸν μέτωπον τῆς Παναγίας, ἥτις ἔκρυψε τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν τῆς.

— Ἐν τοιαύτῃ σχεδὸν καταστάσει ἐτελεύτησα καὶ ἐγὼ τὰς ἡμέρας μου, εἶπεν ἡ τετάρτη. Παρασύρθη εἰς τὴν αἰσχροὴν ταύτην ζωὴν, οὐχὶ ὑπὸ τῆς φιληδονίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τρομερᾶς ἀ ν ἄ γ κ η σ καὶ ὑπὸ τῆς ἀσυνειδησίας πλουσίου τινός. Μείναςα χήρα πολὺ νέα, ὠραία καὶ μῆτηρ τριῶν ἀνηλίκων τέκνων, τὰ ὅποια δὲν ἠδυνάμην νὰ θρέψω, διότι ὁ σύζυγός μου ἀποθανὼν μετὰ μακρὰν καὶ βαρεῖαν νόσον, εἶχεν ἐξοδύσει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ μὲ ἐγκατέλιπε πτωχὴν καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, καὶ ἡ ἐργασία μου δὲν ἐξήρκει εἰς τὴν διαθρεψὴν τεσσάρων ἀτόμων, κατέφυγον μετὰ πολλοὺς δισταγμούς πρὸς πλούσιόν τινα, τὸν ὁποῖον ἡ κοινὴ γνώμη ἔλεγε λίαν φιλελεήμονα· ἀλλ' οἶμοι! τὸν πλοῦτόν του ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος μετεχειρίζετο ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλεημοσύνης διὰ τοὺς ἀνοσίους καὶ βδελυροὺς σκοπούς του. Ξένος πρὸς πᾶν χριστιανικὸν καὶ ἀνθρώπινον αἶσθημα, ἠθέλησε νὰ μὲ πωλήσῃ τὴν ἐλεημοσύνην του. . . Ἀπέρριψα μετ' ἀγανακτικῆς τὴν πρότασίν του, ἀλλὰ τὰ τέκνα μου, τὰ ἀθῶα καὶ δυστυχῆ μου τέκνα ἐζήτησαν ἄρτον, καὶ ἡ μικρὰ καὶ θρηνώδης φωνὴ των ἐθέριξε τὰ σπλάγχνα μου. . . Ἰπέκυψα! καὶ τὸ πρῶτον τοῦτο βῆμα μὲ κατέστρεψεν· ἐντὸς ὀλίγου τὰ τέκνα μου ἀφῆρπᾶσθησαν ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐγὼ ὡς παράφρων κατέφυγον πρᾶξιτι γράκι,

τὴν ὁποῖαν ἐνόμιζον φίλην μου, καὶ ἦτις, ὠφελθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας μου μὲ ἀπώλεσε. Τρομερὰ ἀσθένεια μὲ ἠλευθέρωσε τῆς αἰσχροῦ ἐκείνης καὶ ἐπαχθοῦς ζωῆς, ἐξ ἧς ἐπροσπάθησα μὲν πολλάκις νὰ ἀπαλλαγθῶ καὶ οὕτω νὰ ἀγνισθῶ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην, διότι ἤμην ἐστιγματισμένη καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὴν γυναῖκα, ἥτις ἅπαξ ἐξώκειλει καὶ στιγματισθῆ! . . . Δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐλπίς δι' αὐτὴν εἰμὶ ὁ θάνατος.

» Ἡ Παναγία ἐδάκρυσε.

— Νυμφευθεῖσα νέα μετ' ἀνδρὸς, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἠγάπησα, εἶπεν ἡ πέμπτη, διετέλεσα τιμὴ καὶ πίστῃ εἰς τὰ χρέη μου διὰ τὸν φόβον τοῦ κόσμου, ἐτεκνοποίησα, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον πῶς νὰ ἀναθρέψω τὰ τέκνα μου, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐζήσα ζωὴν ὅλως φωτικὴν καὶ ἀπέθανον ἄδοξος, ὡς εἶχον ζῆσε.

» Ἡ Παναγία ἐστέναζε.

— Γοητευθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων Μοναχῆς τινός, φίλης τῆς μητρὸς μου, εἶπεν ἡ ἕκτη, ἐτάφην ζῶσα καὶ νεοτάτη ἐν τινὶ Μοναστηρίῳ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησα λησμονημένη καὶ ἀγνωστος, καὶ ἐπιθυμοῦσα τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου, τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε ἐγνώρισα.

» Ἡ Παναγία ἐκίνησε θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν.

— Γεννηθεῖσα ἐκ γονέων εἰς τὴν ἐσχάτην τῆς κοινωνίας τάξιν ἀνηκόντων, εἶπεν ἡ ἑβδόμη, ἀπὸ μικρᾶς μου ἡλικίας ἐθεώρουν ὡς τὸ μέγιστον τῶν εὐτυχημάτων τὸ νὰ ἔχω ἐν τεμάχιον λευκοῦ ἄρτου, συνεζεύχθη μετὰ τινος νέου εἰς τὴν αὐτὴν ἀνηκόντος τάξιν, καὶ διηρχόμην ὅλας τὰς ἡμέρας μου ἐργαζομένη ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτός μετὰ τοῦ συζύγου μου, ὅπως θρέψωμεν τὰ πολυάριθμα τέκνα, τὰ ὅποια συνοδεύουσι φεῦ! πάντοτε τὴν πτωχείαν. Ὁ σύζυγός μου ἀπέθανε καὶ ἐγὼ μὴ δυναμένη νὰ θρέψω ὅλην ἐκείνην τὴν πολυάριθμον οἰκογένειαν, ἐχάρισα τὰ τέκνα μου εἰς ἄλλους, κρατήσασα μόνον τὸ νεώτερον, ἐν θυγατέριον μετ' ὀλίγον ἐστε-

ρήθην καὶ τοῦ φωτός καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπαίτῳ τὸν ἄρτον μου ἐν τοῖς τοιόδοις, ἕως οὗ τέλος ὁ θάνατος μὲ ἀπήλλαξε τῶν δεινῶν μου. Πλὴν οἶμοι! ἐγκατέλειψα, Παναγία μου, τὸ ἀνήλικον τέκνον μου εἰς τοὺς δρόμους, ἄστεγον, ἔρημον, ὀρφανὸν, ἀπροστάτευτον. Ἄχ! ἡ ἰδέα αὐτὴ μὲ κατατῆκε ἀκόμη καὶ ἐνταῦθα. . . .

» Δάκρυ οἴκτου ἔρρευσε ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς ἀειπαρθένου, ἥτις τείνασα τὴν δεξιὰν ἔθεσε αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ψυχῆς ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦ θεοῦ αὐτῆς μειδιάματος ἐπαρηγόρησεν αὐτήν.

— Ἡγεμονὶς μεγάλου βασιλείου, εἶπεν ἡ ὀγδόη, διήλθον ὅλην μου τὴν ζωὴν καταδυναστεύουσα τοὺς ὑπηκόους μου καὶ παρασύρουσα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὴν τυραννίαν· ἐτελεύτησα δὲ ἄδοξος καὶ μισουμένη παρὰ πάντων καὶ ἀντιεὐλογίων ἄρα καὶ βλασφημίας, ἀντὶ δακρύων, συριγμοῦ ἐσυνόδευσαν τὴν ταφὴν τοῦ σώματός μου. . . .

» Βλέμμα τρομερὸν τῆς Παναγίας, βλέμμα ὀργῆς καὶ ὀργῆς ὑπεδέχθη τὴν ἐξομολόγησιν τῆς ψυχῆς ταύτης.

» Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐδιηγήθησαν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν καὶ αἱ λοιπαὶ ψυχαὶ μέχρι τῆς ἐνδεκάτης, καὶ ἡ διήγησις των ἦτον ἡ καθαρὰ ἀλήθεια, διότι δὲν εὐρίσκοντο πλέον ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς πατρίδος τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, ἀλλ' ἐν τῷ οὐρανῷ, τῇ χώρᾳ τῆς ἀληθείας. Ἡ δὲ Παναγία δι' ἐνὸς μειδιάματος, στεναγμοῦ, ἢ δακρύου ὑπεδέχετο τὴν ἐξομολόγησιν ἐκάστης ψυχῆς.

» Σὺ δέ; ἠρώτησε τὴν τελευταίαν.

— Ἐγὼ, εἶπε μετριοφρόνως ἡ δωδεκάτη ψυχὴ, τὸ δωδέκατον ἄνθος, ἐγὼ οὐδὲν ἄξιον λόγου ἔχω νὰ διηγηθῶ. Ἐγεννήθη ἐν τῇ κλεινῇ Πατρίδι, ἐν τῇ Πατρίδι τῆς Πηνελόπης, τῆς Ἡρίνης, τῆς Γοργούς, καὶ ἐκ γονέων εὐκαταστάτων, εὐπολήπτων, χρηστῶν. Οἱ γονεῖς μου ἐφρόντισαν πολὺ περὶ τῆς ἀνατροφῆς μου, καὶ μὲ ἔμαθον νὰ ἐκτιμῶ τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἀξίαν. Κατὰ τὴν νεότητά μου ἀφιέ-

ρωσα ὄλην μου τὴν καρδίαν εἰς τὸν Θεόν μου, εἰς τὴν Πατρίδα καὶ εἰς τοὺς γονεῖς μου καὶ μετ' ὀλίγον προσετέθησαν εἰς τὰ ἀντικείμενα ταῦτα τῆς ἀγάπης μου, ὁ σύζυγός μου καὶ τὰ τέκνα μου· συνεζεύχθη δὲ μετὰ τινος νέου μετριωτάτης μὲν καταστάσεως, ἐναρέτου ὁμως, φιλοπάτριδος, πεπαιδευμένου καὶ ἀγαπῶντός με. Τὸν ἠγάπησα, τὸν ἠγάπησα ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ διήλθομεν ὄλην μας τὴν ζωὴν ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ· οὐδέποτε ἤλθομεν εἰς διενέξεις διὰ τὰ φροῦδα καὶ μάταια ἐκεῖνα πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα τόσα φεῦ! ἀνδρόγυνα δυσαρεστοῦνται μεταξὺ τῶν καὶ τὰ ὁποῖα καταστρέφουσι τὴν ἡσυχίαν τοσούτων οικογενειῶν! Τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐσεβόμην, μὲ ἠγάπα καὶ μὲ ἐσεβέτο καὶ ἐζῶμεν οὐχὶ διὰ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ τὴν οικογένειάν μας· ἡ μόνη μας φροντίς ἦτο ἡ καλὴ ἀνατροφή τῶν τριῶν τέκνων μας, δύο ἀρρένων καὶ ἑνὸς θήλεος. Μετὰ μακρὰ ἔτη εὐτυχίας ἐπῆλθε καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν δοκιμασιῶν. Ἐλθόντος τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ μας εἰς νόμιμον ἡλικίαν, τῷ ἐδώκαμεν τὴν εὐλογίαν μας καὶ τὸν ἐστείλαμεν νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Πατρίδα. . . . δὲν ἐπέστρεψε πλέον. . . Βαθεῖα καὶ ἀνιάτος πληγὴ ἐσπάραξε τὰ σπλάχνα μου, τὸ ὁμολογῶ, Παναχία μου· ἦμην μήτηρ, καὶ γνωρίζεις τί ἐστὶ μήτηρ. Μετ' ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ὁ δεῦτερος υἱός μου καὶ ὁ σύζυγός μου. . . μοὶ ἔμεινε ἡ θυγάτηρ μου καὶ ἀφιέρωσα τὴν ἐπίλοιπον τεθλιμμένην ζωὴν μου εἰς τὴν ἀνατροφήν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς, καὶ συνέζευξα αὐτὴν μετὰ τινος χρηστοῦ νέου μετὰ τοῦ ὁποίου ζῆ ἐν πάσῃ ὀλιβιότητι. Ἐπέζησα ἀρκετὰ ἔτη ὅπως ἴδω καὶ ἀναθρέψω τινὰς ἐκγόνους μου καὶ ἀνέμενον τὸν θάνατον ἄνευ οὐδενὸς φόβου. Ἐτελεύτησα δὲ μὲ ἡσυχον τὴν συνείδησιν, διότι νομίζω δὲ ἐξετέλεσα τὸ χρέος μου· καθότι ἔρωσ ὅτι ἐξετέλεσα ὡς θυγάτηρ, ὡς καλὴ πολίτις, ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ καὶ ὡς μάμμη, καὶ ἀπέβανον ὡς καλὴ χριστιανή.

» Χαρὰ καὶ μειδίχμα θεῖον ἐφώτισαν τὸ ἀγγελικὸν τῆς Θεομήτορος πρόσωπον. — Εὖγε θυγάτερ, εἶπε, προσφέρουσα αὐτῇ τὰ δύο φίλα αὐτῆς ἄνθη, τὸν κλόνον τῆς δάφνης καὶ τὸ λευκὸν βόδιον. Εὖγε θυγάτερ, σὺ μόνη εἶσαι ἀξία, σὺ μόνη ἐξεπλήρωσας τὸ καθήκόν σου, σὺ μόνη πρέπει νὰ ἀνταμείψω. Ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ καθήκον τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὁ ἔρωσ καὶ ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν οικογένειάν τῆς, εἰς τὸν σύζυγον, τὰ τέκνα καὶ τὴν γενέτειραν αὐτῆς γῆν. . . Λάβε τὰ ἄνθη ταῦτα καὶ στόλισον δι' αὐτῶν τὴν ἐνδοξον κερφαλὴν σου. »

» Τὰ βιβλία λέγουν, προσέθηκε τελευτῶσα τὴν διήγησιν ἡ θεῖα μου, τὰ βιβλία λέγουν ὅτι κάθε ἑκατὸν ἔτη ἡ Παναχία συγκαλεῖ ἐνώπιόν τῆς τὰς ψυχὰς, αἱ ὁποῖαι ἀνέβησαν κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ εἰς τὸν Οὐρανόν, τὰς ἐρωτᾷ διὰ τὰ ἔργα τῆς ζωῆς τῶν καὶ ἀνταμείβει ἐκεῖνην, ἥτις εἶναι ἀξία ἀμοιβῆς, ἐκεῖνην, ἡ ὁποῖα ἐμιμήθη τὴν δωδεκάτην ψυχὴν. Κυττάξατε λοιπὸν, Κοριθσαῖκα μου, νὰ ἀκολουθήσητε τὸ παράδειγμα τῆς ἀγαθῆς ἐκεῖνης ψυχῆς, ὅπως καὶ σεῖς ἀνταμειφθῆτε.

Ἄλ. Ζωήρος.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Ἡ Κυρία Ψ. . . πρό τινων ἡμερῶν, μὲ ἡρώτα, διατί οἱ ἰατροὶ ζῶσι πλείοτερον χρόνον καὶ διατί αἱ γυναῖκες εἰσὶν ἀσθενέστεραι καὶ βραχυβιώτεραι μοὶ ἔφερε δὲ παραδείγματα πολλῶν ἰατρῶν, ἀποθανόντων εἰς ἡλικίαν προεβηκουῖαν καὶ γυναικῶν, αἵτινες ἔζησαν ὀλίγα ἔτη. Ἐπροσπάθησα νὰ τῇ ἀποδείξω τὸ ἐναντίον καὶ τῇ ἀνέφερα πλείερα ὀνόματα ἰατρῶν, ἀποθανόντων εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας αὐτῶν κτλ. τῇ ἐδώκα μάλιστα ἐν ὀλίγαις λέξεσι καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν οἱ

ἰατροὶ εἰσὶ βραχυβιώτεροι· τῇ εἶπον ὅτι δὲν ἀναπνεύουσι πάντοτε καθαρὸν ἀέρα, ὡς εὐρισκόμενοι καθ' ἑκάστην πλησίον ἀσθενῶν· ὅτι καὶ ἠθικῶς ἔτι μᾶλλον πάσχουσι· διότι εὐρίσκονται εἰς σπαραξικαρδίουσ σκηνάς, εἰς δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς, ὅτι βλέπουσι πότε μητέρας χνούσας τὰ μητρικὰ καὶ θερμὰ αὐτῶν δάκρυα ἐπὶ τοῦ λειψάνου τοῦ τέκνου αὐτῶν, πότε τέκνα κλαίοντα τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα τῶν, σύζυγον ἰσάμενον ὠχρόν καὶ καταβεβλημένον ἐνώπιον τῆς πνεύσεως τὰ λείψανα φιλάτης αὐτοῦ συζύγου· γρηραῖν πατέρα κυρτωμένον καὶ μὴ ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ κλάσῃ πλέον, καθήμενον παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ μόνου σπρίγματος τοῦ γῆρωσ του, ψυχορραγούντος, κτλ. κτλ. ταῦτα πάντα δὲν θλίβουσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐξασθενοῦσι τὴν ὑγίαν του; Ἡ Κυρία δὲν ἐπέιθετο εἰς τοὺς λόγους μου, διότι εἶχε μάθει παρὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἰατρῶν, ὅτι ἡ καρδία αὐτῶν εἶναι σκληρὰ, διότι ἀποκόπτουσι ἕνα πόδα χωρὶς νὰ φανῶσι τεταραγμένοι, ἢ διότι κρύπτουσι τὰ δάκρυά των διὰ νὰ μὴ ἀπελπίσωσι τοὺς πάσχοντας, κτλ. δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιμείνω περισσότερο, ζητῶν νὰ ἀποδείξω τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν Κυρίαν, διότι γνωρίζω ὅτι ὀνομάζεται χωριάτης ὁ φιλονεικῶν μετὰ Κυρίας καὶ ἐπιμένων ν' ἀποδείξῃ σφάλουσαν αὐτὴν· διέκοψα λοιπὸν τὴν ὁμιλίαν, ἀλλ' ἐπεφυλαττόμην ἐμμέσως τοῦλάχιστον, νὰ τῇ ἀποδείξω ὅτι οἱ ἰατροὶ εἰσὶ βραχυβιώτεροι τῶν γυναικῶν, κτλ. Ἐνῶ προχθὲς ἐσκάλιζα τὰ χαρτῖά μου, εὗρον μετὰ αὐτῶν περιγραφὴν τινὰ τοῦ τρόπου, ὃν μεταχειρίζονται εἰς τὰ ἀσφαλιστικὰ καταστήματα ἐν Ἀγγλίᾳ, ἵνα βεβαιωθῶσι περὶ τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς τοῦ ἀσφαλιζομένου· ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ εὗρον καὶ τίνες εἰσὶν οἱ μακροβιώτεροι, τίνες οἱ βραχυβιώτεροι κτλ. μάλιστα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης θέλει εὐχαριστηθῆ πολὺ μία τάξις τῶν ἀνθρώπων, ὅτι αὕτη μακροβιώτερά ἐστὶ· δὲν τολμῶ ὁμως νὰ εἶπω εἰς αὐτὴν, ἵνα μὴ τὴν δυσαρεστήσω, ὅτι μακροβιώτατοι εἰσὶν ὡσαύτως

καὶ οἱ μὴ εὐχίσθητοι ἢ οἱ ἀπαθεῖς λεγόμενοι, ἢ μᾶλλον οἱ ἔχοντες κρῦον αἷμα.

Ἴδου ἡ περιγραφὴ αὕτη μετὰ τοῦ πίνακος:

« Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπάρχουσι ἀσφαλιστικὰ καταστήματα ὅπου ἐξασφαλίζουσι τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς πολυχρονίου πείρας καὶ πατηρήσεως, οἱ διέποντες τὰ καταστήματα ταῦτα, μεταχειρίζονται ὡς βᾶσιν τὸν ἐξῆς πίνακα, εἰς τὸν ὁποῖον, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν παρούσαν ἡλικίαν τοῦ ἀσφαλιζομένου, εὐρίσκουσιν ἀπέναντι, πόσα ἔτη ἀκόμη ἔχει νὰ ζήσῃ.

« Ὁ πίναξ οὗτος σπανίως λανθάνει.

« Λέγει ὁ ἐκ Βερολίνου Γάσπαρης, ὅτι αἱ γυναῖκες εἰναι μακροβιώτεραι τῶν ἀνδρῶν· παρατηρεῖ δὲ ὅτι εἰς τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ μέσος ὄρος τῆς πολυζωίας ἠξήθη εἰς τινὰς ἐπικρατείας τῆς Εὐρώπης· εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ αὐξήσις αὕτη ἀναβαίνει εἰς εἰκοσιν ἔτη κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα.

« Συντείνει δὲ πολὺ εἰς τὴν πολυζωίαν ὁ γάμος καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἀνδρας.

« Ὁ μέσος ὄρος τῆς μακροβιότητος πρὸς τὸ παρὸν εἶναι, εἰς μὲν τὴν Ρωσίαν περὶ τοῦ 21 ἔτη, εἰς τὴν Πρωσίαν 29, εἰς τὴν Ἑλβετίαν 34, εἰς τὴν Γαλλίαν 36, εἰς τὸ Βέλγιον 36 καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν 38.

« Ὡς πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα μακροβιώτατοι μὲν εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικοί, βραχυβιώτατοι δὲ οἱ ἰατροὶ, (τὸ βλέπει Κυρία;) Τὸ μέσον τῶν δύο ἄκρων ἐπέχουσιν οἱ στρατιωτικοί.

« Ὁ θάνατος ἐπισκέπτεται πλείοτερον τὰ ἐργασάσια, ἢ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους, καὶ μᾶλλον τοὺς πτωχοὺς ἢ τοὺς πλουσίους, ὅπερ προέρχεται ἀπὸ ἔλλειψιν περιθάλψεως καὶ περιποιήσεως. »

(ἔπεται ὁ Πίναξ.)

ἡλικία	ἔχει νὰ ζήσει		ἡλικία	ἔχει νὰ ζήσει		ἡλικία	ἔχει νὰ ζήσει		ἡλικία	ἔχει νὰ ζήσει	
	ἔτος	ἡμέρ.		ἔτος	ἡμέρ.		ἔτος	ἡμέρ.		ἔτος	ἡμέρ.
0	38	72	26	37	14	52	49	68	78	6	12
1	44	68	27	36	41	53	48	97	79	5	80
2	47	55	28	35	69	54	48	29	80	5	54
3	49	82	29	35	00	55	47	53	81	5	24
4	50	76	30	34	34	56	46	89	82	4	93
5	51	25	31	33	68	57	46	24	83	4	65
6	51	17	32	33	03	58	45	55	84	4	39
7	50	80	33	32	36	59	5	92	85	4	12
8	50	24	34	31	68	60	14	34	86	3	90
9	49	57	35	31	00	61	14	82	87	3	71
10	48	82	36	30	32	62	13	31	88	3	59
11	48	04	37	29	64	63	13	81	89	3	47
12	47	27	38	28	96	64	12	30	90	3	28
13	46	51	39	28	28	65	12	79	91	3	26
14	40	75	40	27	41	66	11	27	92	3	37
15	45	00	41	26	97	67	11	75	93	3	48
16	44	27	42	26	34	68	10	23	94	3	53
17	43	57	43	25	71	69	10	70	95	3	53
18	42	87	44	25	09	70	9	48	96	3	46
19	42	17	45	24	46	71	9	65	97	3	28
20	41	46	46	23	82	72	8	46	98	3	07
21	40	75	47	23	17	73	8	72	99	2	77
22	40	04	48	22	50	74	7	33	100	2	28
23	39	31	49	21	81	75	7	01	101	1	79
24	38	59	50	21	11	76	6	69	102	1	30
25	37	86	51	20	39	77	6	40	103	0	83

Χάρε, Χάρε.

Εἰς τὸ « Εὐπνα, ζῦπνα, ἰδοὺ τοῦ Μαΐου. »

1.

Χάρε, Χάρε, εἰθὲ νὰ μὲ πάρῃς,
Θέλω, θέλω τὴν γῆν νὰ ἀφήσω.
Ὅχι πλέον δὲν θέλω νὰ ζήσω,
Ὡς χαθῶ καὶ ἐγὼ, ὡς χαθῶ!

Χάρε, Χάρε, πῶς θέλεις νὰ ζήσω
Εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μοναχός;
Ὅπου, Χάρε, τὸ μάτι γυρίσω
Δὲν τὴν βλέπω ἐκείνην ποσῶς!

2.

Ἐλα, ἔλα, τὸ μάτι μου κλείσε
Νὰ μὴ βλέπω ποσῶς τὴν Σελήνην,
Ἢτις μ' εἶδε πολλὰκις μ' ἐκείνην
Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς ἐρημαίαις.

Ἦέ με, Ἦέ με, καλὴ μου Σελήνη,
Ἦέ με, Ἦέ με νὰ ζήσω ἐγὼ,
Χωρὶς πλέον νὰ ἴθαι ἐκείνη,
Ἦέ με, Ἦέ με, εἰὼν ἡμπορῶ!

3.

Ἦτο μόνη ἐκείν' ἡ ἐλπίς μου,
Ἦτο μόνη ἐκείνη τὸ ρῶς μου,
Ἦγάει, πάγει, ἐχάθ' ἀπ' ἐμπρός μου,
Τώρα εἶναι... εἰς τοὺς οὐρανοὺς!

Πότε, πότε τὸ μάτι θὰ κλείσω
Καὶ νὰ πάγω ἐκεῖ νὰ τὴν ἄρω;
Θέλω, θέλω τὴν γῆν νὰ ἀφήσω,
Ὡστε πάντα μαζύτης νὰ ζῶ!

ΛΥΓΙΣ τοῦ ἐν τῷ Ε'. φυλ. αἰνίγματος.
Κρ - ὄνος.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

— Σελ. 146. σῆλ. 1. σῆχ. 18. ἀνάγνωθι Ἀσπίου.

— Σελ. 150. σῆλ. 1. σῆχ. 2. ἀνάγν. Αἴγιος ὄρθος.